

Neue Abwehrerfolge im Süden der Ostfront

Artillerie bewährte sich im harten Ringen zwischen Asowmeer und Saporoschje — Luftwaffe lähmt Stosskraft der Sowjets südöstlich Kremenchuk — In zwei Tagen an der Ostfront 218 Sowjetpanzer vernichtet — 48 schwere Terrorbomber in der vergangenen Nacht abgeschossen — Ziele in London abermals bombardiert

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 23. 10. 1943. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In den Kämpfen zwischen dem Asowschen Meer und Saporoschje wurde gestern nach ausserordentlich hartem Ringen ein grosser Abwehrerfolg erzielt. Dabei hat sich neben der hervorragend kämpfenden Infanterie unsere Artillerie besonders bewährt.

Im Einbruchraum südöstlich Kremenchuk hat die Luftwaffe durch wiederholte schwere Angriffe starker Kampf- und Nahkampffliegerverbände die Stosskraft der Angriffsverbände und die Truppenbewegungen der Sowjets in starkem Ausmass gelähmt. Es kam gestern in diesem Raum nur zu örtlichen Infanterie- und Panzerangriffen. Sie wurden unter Beseitigung vorübergehender Einbrüche in harten Kämpfen abgewehrt.

Ein Gegenangriff warf feindliche Kräfte trotz hartnäckigen Widerstandes weit zurück. Unsere Angriffspitze stiess dabei in feindliche Marschkolonnen und belegte Ortschaften vor und fügte dem Feind hohe Verluste zu.

In der Dnjepr-Schleife südöstlich Kiew und im Raum nordwestlich Tschernigow wurden zahlreiche sowjetische Angriffe in schweren Kämpfen abgeschlagen.

Westlich Smolensk setzte der Feind beiderseits der Autobahn nach ungewöhnlich heftiger Artillerie-Vorbereitung seine Durch-

bruchsversuche fort. Gegen mehrere feindliche Einbrüche in unsere Front gewannen die sofort einsetzenden deutschen Gegenangriffe trotz erbitterten feindlichen Widerstand einen Teil des verlorenen Geländes wieder zurück.

In den letzten beiden Tagen wurden an der Ostfront 218 Sowjetpanzer abgeschossen.

Von der süditalienischen Front werden ausser reger beiderseitiger Aufklärungstätigkeit keine Kampfhandlungen von Bedeutung gemeldet.

Starke Verbände deutscher Kampfflugzeuge bombardierten den feindlichen Nachschubhafen Neapel und verursachten durch Treffer auf Kaianlagen, Schiffsliegeplätzen, in Lagerhallen und Materialstapel grosse Brände und erhebliche Schäden.

Im östlichen Mittelmeer griff die Luftwaffe mit stärkeren Kräften einen Inselstützpunkt des Feindes an.

Britische Bomberverbände flogen in der vergangenen Nacht in Mittel- und Südwestdeutschland ein und führten vor allem einen schweren Terrorangriff auf die Stadt Kassel, wo Zerstörungen in Wohnvierteln angerichtet wurden. Unter der Bevölkerung entstanden Verluste. Luftverteidigungskräfte vernichteten nach bisher vorliegenden Meldungen 48 schwere Bomber.

Deutsche Kampfflugzeuge bombardierten in der vergangenen Nacht wiederum Ziele im Stadtgebiet von London.

Novi obrambni uspehi na jugu vzhodnega bojišča

Topništvo se je odlikovalo v hudih bojih med Azovskim morjem in Zaporozjem — Prodorni poskusi zapadno od Smolenska so se ponovno izjalovili — V dveh dneh je bilo na vzhodnem bojišču uničenih 218 sovjetskih tankov — V pretekli noči je bilo sestreljenih 48 težkih terorističnih bombnikov — Cilji v Londonu ponovno bombardirani

Führerjev glavni štab, 23. oktobra. DNB.

Vrhovno poveljstvo obojestransko sil javlja: V bojih med Azovskim morjem in Zaporozjem je bil večeraj po izredno težkih bojih dosežen velik obrambni uspeh. Pri tem so se poleg izvrstno so bojujoče pehote izkazalo tudi posebno topništvo.

V vdornem prostoru jugovzhodno od Kremenchuga je letalstvo s ponovnimi težkimi napadi močnih skupin bojnih letal in letal za boje iz bližine zelo ohromilo napadalno moč napadajočih oddelkov in glavnih sovjetskih čet. Na tem področju so bili večeraj samo krajevni spopadi pehote in oklepni oddelki. Po odstranitvi začasnih uspešnih vdorov, so bili Sovjeti v težkih bojih zavrnjeni.

Lasten protinapad je vključil trdovratnemu odporu vrgele daleč nazaj sovražne sile. Naš napadali klin je pri tem vdril v sovražne kolone na pohodu in zasedene vasi ter je zadal sovražniku visoke izgube.

V Dnjeprskem kolenu jugovzhodno od Kijeva in na področju severovzhodno od Černigova so bili v težkih bojih odbiti številni sovjetski napadi.

Po izredno močni topniški predpripravi je sovražnik nadaljeval svoje vdorne poskuse zahodno od Smolenska na obeh straneh avtomobilske ceste. Vključ ponovnim sovražnim vdorom v našo bojno črto in vključ ogorčenemu sovražnemu odporu so takoj izvedeni nemški protinapadi spet pridobili del izgubljenega ozemlja.

V zadnjih dveh dneh je bilo na vzhodnem bojišču uničenih 218 sovjetskih tankov. Z južnega italijanskega bojišča poročajo le o živahnem obojestranskem izvidniškem delovanju.

Močne jate nemških bojnih letal so bombardirale sovražno prevozno luko Neapel in povzročile s bombnimi zadetki velike požare in pomembno škodo v pristanišču, v doklin, ter v trgovskih in vojaških skladiščih.

V vzhodnem Sredozemskem morju je napadalo letalstvo s močnejšimi silami neko sovražniško otočno oporišče.

Britanski bombniki so prileteli v pretekli noči nad srednjo in jugovzhodno Nemčijo ter s terorističnim napadom napadli mesto Kassel, kjer so povzročili razdejavanja v stanovanjskih predelih. Med prebivalstvom so nastale izgube. Po dose- danih vesteh je protiletalska obramba zbla- la 48 težkih bombnikov.

Nemška bojna letala so v pretekli noči bombardirala cilje na področju mesta Londona.

Nuovi successi difensivi nel sud di fronte orientale

Dal Quartier generale del Führer, 23 ottobre. DNB. Il Comando Supremo germanico comunica:

Nei combattimenti fra il Mar d'Azov e Saporoschje ieri dopo lotta straordinariamente accanita è stato ottenuto un gran successo difensivo. Al fianco della fanteria combattuta con eccellenza ne ha fatto gran prova la nostra artiglieria.

Nella zona di penetrazione a sudest di Kremenzuk la Luftwaffe con ripetuti violenti attacchi di forti squadriglie di velivoli di combattimento e di lotta da vicino, in misura rilevante aveva paralizzato la violenza dell'urto di reparti attaccanti nonché i movimenti delle truppe sovietiche. Ieri in questa zona si avevano soltanto attacchi locali di fanteria e carri armati. Gli stessi sono stati respinti in duri combattimenti, dopo aver eliminato le breccie temporanee.

Un contrattacco malgrado tenace resistenza ha battuto forze nemiche lontanamente indietro. La punta del nostro attacco all'occasione urtò in colonne nemiche in marcia occupando località e infliggendo al nemico alte perdite.

Nell'ansa del Dnjepr a sudest di Kiev e nella zona a nordovest di Cernigov numerosi attacchi sovietici vennero stroncati in aspri combattimenti.

Ad ovest di Smolensk il nemico continuava su ambo i lati dell'autostrada dopo straordinariamente intensa preparazione di artiglieria i suoi tentativi di sfondamento. Contro parecchie breccie nemiche nel nostro fronte i contrattacchi tedeschi sferrati immediatamente malgrado accanita resistenza del nemico riconquistavano una parte del terreno perduto.

Negli ultimi due giorni al fronte orientale sono stati distrutti 218 carri armati sovietici.

Dal fronte meridionale italiano eccetta vivace attività esplorativa da ambo le parti non si segnalano azioni combattive di importanza.

Forti reparti di velivoli di combattimento tedeschi bombardavano il porto nemico di rifornimento Napoli causando con colpi grandi incendi e danni considerevoli su impianti portuali, sulla rada, nei magazzini e depositi di materiale.

Nel Mediterraneo orientale la Luftwaffe con forti reparti ha attaccato una base insulare del nemico.

Squadriglie di bombardieri britannici sorvolavano la notte scorsa la Germania centrale e meridionale-occidentale effettuando anzitutto un grave attacco terroristico sulla città di Kassel ove sono state causate distruzioni in quartieri abitati. Tra la popolazione si ebbero perdite. Forze contrarie hanno distrutto secondo quanto risultava dalle notizie avute finora 48 bombardieri pesanti.

Velivoli di combattimento tedeschi bombardavano la notte scorsa nuovamente obiettivi noi pressi della città di Londra.

Kratke vesti

Rim, DNB. Italijanski mornariški podtajnik admiral Antonio Legnani se je pri avtomobilski vožnji iz Vicenze v Verono smrtno ponesrečil.

Budimpešta, DNB. Državni upravitelj Horthy je v četrtek sprejel novo imenovanje turškega poslanika v Budimpešti Seifet Fuad Kececia.

Izdajstva Savojske in Badoglieve klike

Nadaljevanje članka o zgodovini izdajstva Savojske in Badoglieve klike, ki je bil objavljen v včerajšnji številki.

Po dosedanjih izkustvih pa bi Angleži in Amerikanci z vsimi sredstvi Roatti pri tem pomagali, da bi pripravili jadransko obalo za morebitno izkrcanje.

Položaj na Balkanu se ni prav nič spremenil tudi potem, ko je Roatta po imenovanju svojega prijatelja Ambrosija za poveljnika generalnega štaba zapustil Balkan in prevzel vrhovno poveljstvo 6. italijanske armade na Siciliji. Roattov naslednik je bil general Robotti, ki je, kakor njegov prednik, skušal skupne nemško-italijanske operacije proti komunističnim banditom onemogočiti s tem, da je sovražnika, ki je polagoma postal nevaren, vedno znova izpušal skozi italijanske bojne črte v nedostopna gorovja.

Dopolajeno izdajstvo

Bilo je jasno, da nemško vodstvo tega ne more trpeti brez ugovora. Konec koncev ni šlo pri tem le za varnost nemških čet in Hrvaške države, temveč tudi za varnost evropske trdnjave na Balkanu. Konec februarja sta zunanji minister in namestnik poveljnika nemškega glavnega štaba pri svojem obisku v Rimu pričela razgovore o tej zadevi.

Čeprav se je Duce v Ambrosijevi prisotnosti nedvomno izrekel za boj proti četnikom in za njihovo razorožitev, je Ambrosio to naslednjega dne odklonil. S tem se je prvič pokazala v okviru italijanskega generalnega štaba protinemška smer, ki je obenem pomenila javno in zavestno agitacijo proti Duceju. Izgovor Ambrosija, da nima za predlagane nastope proti banditom na razpolago nikakih čet, ker so vse te zaposle-

ne v bojih proti komunistom, in nadaljnje izvajanje, da je boj proti četnikom ne le vojaška, temveč tudi politična zadeva, ki zato ne dopušta določitve enakih načel pri postopanju, se je izkazala očitna sabotaža nemških načrtov in ukrepov ter s tem tudi Ducejeve politike.

Ko so se slednjiš pričeli nemški nastopi proti četnikom, so si upala italijanska poveljstva celo groziti z represalijami proti onim nemškim oddelkom, ki bi četnike napadli. Ostala italijanska oblastva pa so sporočila nemškim poveljstvom, da bo boj proti četnikom zelo otežkočil nemško-italijansko sodelovanje na Balkanu. — Končno pa je poveljnik 11. italijanske armade popolnoma javno proglasil četnike za enakovredne z italijanskimi četmi prav takrat, ko so jih nemške čete napadle. Mož se ni niti sramoval zahtevati takojšnih odpoklice nemških čet in izročitve vseh v nemške roke padlih kolovodij. Izkazalo pa se je, da so bili prav ti kolovodje plačanci Angležev in Amerikancev.

Ze v teh stvarih se jasno kaže odkrito nameravano izdajstvo italijanskega generalnega štaba, ki so ga potrdili neverjetni dogodki dne 26. junija 1943, ob Vidovem dnevu. Takrat so namreč italijanski vojak skupno s srbskimi tolpmi defilirali pred njihovimi kolovodji. Italijanski general Giangreco je pod sliko bivšega kralja Petra slednjeju napil, italijansko poveljstvo pa je sestavilo poseben vlak za oskrbo z njimi sodelujočih tolp. Kakor je bila že prekrasna slika, v biološkem pogledu izdajalskemu kralju Viktorju Emanuelu zelo slinčnega Giangreca med bradatimi, za več glav višjimi, do zob oboževanimi banditi, je bil ves dogodek zelo resen, ker je že dolgo pred državnim udarom dokazal dovršeno izdajstvo svojega zaveznika.

Izdaja na Siciliji

S prihodom generala Ambrosija, ki je bil z Roattom osebno in finančno najtesneje zvezan, na čelo italijanskega generalnega štaba, je pričela vzhajati tudi Roattova zvezda. Izdaja, ki jo je vodil proti nemški pomiršitveni politiki na Balkanu, podpiranje in sodelovanje z banditi in vse usluge, ki jih je s tem na Balkanu naredil Angležem in Amerikancem, vse to ga je pri generalu Ambrosiju tako odlikovalo, da mu je poveljstvo vodstva odseka, ki je bil sovražniku najbližji, namreč poveljstvo VI. italijanske armade na Siciliji.

Med tem so težki boji v Tuniziji z nadmočnimi anglo-ameriški četami že dopuščali zaključke, da položajev na severoafriški kopnini ne bo mogoče dolgo držati, zlasti še, ker že od umika na Akaritovo črto in še bolj od odmaknitve na postojanke pri Enfidavillu ni bilo več nikakega govora o kakem sodelovanju ali podpori italijanskega vojaškega poveljstva.

Slednje je osredotočilo svoje čete daleč v zaledju in prepustilo trem nemškim divizijam borbo proti premočnemu sovražnemu pritisku. Ta kršitev sporazuma in vsako prijateljsko pogodbo sramoteča odločitev, ki je bila mogoča le z Ambrosijevim soglasjem, je že takrat dokazovala skrbno prikriti, bolj ali manj nameravano izdajstvo, ki je bila še večja zaradi popolne enakovrednosti italijanskega vojaškega poveljstva z nemškim.

Predaja Pantellerije in Lampeduse omogoči sovražno izkrcanje v Italiji

Vse to je postalo še bolj očitno, ko sta se popolnoma brez potrebe vdala otoka Pantellerija in Lampedusa. Pantellerija bi se bila lahko s svojo posadko 12.000 mož, z močnimi utrdbami, v skale vsekanimi zaklonišči, podzemskimi letališči, municijskimi in petrolejskimi skladišči branila mesece. Saj je njena posadka v prvem mesecu sovražnih bombardiranj iz zraka izgubila komaj 50 mrtvih in ranjenih. Kljub temu pa je poveljnik razobesil belo zastavo že takoj po padcu prvih topovskih strelcov, ko je bilo sovražno vdorno brodovje še tako daleč od otoka, da so jo komaj videli.

To etrahopetno postopanje so skušali opravičiti s pomanjkanjem vode in municije. V resnici pa je bilo vsega več kot dovolj. Končno pa je bila Lampedusa predana malemu številu ameriških komandosov, ki so se izkrcali s pomočjo gumijastih čolnov in ameriški dopisniki so zlobno poročali, da so jim italijanski poveljniki pritekli uslužno nasproti, kot da jim ni bila kapitulacija že dovolj hitra...

S to mirno zasedbo teh dveh otoških trdnjav je stal sovražnik neposredno ob sicilski obali. Vsak dan je bilo treba računati z izkrcanjem na otoku. Vse je zaviselo od obalne obrambe. Roatta, vrhovni poveljnik na Siciliji, je v prvih dneh svojega poveljstva na videz sicer pokazal živahno delavnost, ki naj bi dokazala, kako resno misli urediti obrambo otoka, toda ta delavnost se je čim dalje bolj izkazala za običajen bluff. Posamezne luke so bile res obožene z obrambnim orožjem. Ni pa bilo potrebnih povelj in načrtov za italijanske čete v primeru sovražnega izkrcanja, niti ne točnih navodil o sodelovanju z nemški-

daja prvič jasno pokazala. Z izjemo nekaterih manjših italijanskih edinic se italijanske divizije v krajih, kjer so se Anglo-amerikanci izkrcali, sploh niso uprle, temveč so se ali vdale, ali prešle k sovražniku, ali pa zapustile bojišče, ne da bi uničile vojaške naprave.

Sami angloamerikanci poročajo, da so naleteli na resen odpor šele pri nemških oddelkih. Skoro vse divizije italijanske obalne obrambe so popolnoma odpovedale. Zapeljali so jih italijanski častniki, čeprav neradi. »Times« poroča, da niso italijanske čete, ki so ščitile obalo, izstrelile niti enega samega strela. Z zgočim cinizmom je opisano v članku, kako so prišli italijanski častniki za časa izkrcavanja od kosila tako oboževani z belimi prtji, v znak svoje predaje, da se je bilo bati, da se bodo po njih težo zrušili.

Neučinkovite mine pred Sicilijo

Angleški vojaški strokovnjak Liddel Hart je ironično ugotovil, da položeno mine, ki bi izkrcanje nedvomno ovirale, nimenoma niso bile pripravljene za eksplozijo, ker se italijanski častniki niso pustili motiti pri svojem kopanju. Morda je bolj verjetno, da je tudi to spadalo k dobro pripravljeni izdaji.

Nikakega dvoma ni, da bi bilo angloameriško izkrcanje na Siciliji za zaveznike težak poraz, če bi se italijansko vrhovno poveljstvo resnično hotelo upreti in poslušati nasvete nemškega poveljstva. Naravnost mojstrski primer stvaritve izdaje je bilo obnašanje poveljnika italijanskih čet v luki Augusta dne 10. in 11. julija. Čeprav ni do takrat niti en sam Anglež ali Amerikaneec napadel tega mesta, čeprav ni bilo niti izgledov za kako bodoče izkrcanje, je vendar italijanska posadka razstrelila vse obrambne naprave, zažgala skladišča petroleja in uničila vse topove, potem ko je poprej izstrelila vso municijo v morje. Duce pa je bil napadno obveščen, da se je poveljnik Auguste odlikoval kot največji junak italijanske zgočevine. Ko pa je Duce po pravičnih nemških sporočilih zahteval od kralja, naj kaznuje tega izdajalca, je ta to odklonil.

Od tega trenutka je postalo običajno, da je večina italijanskih častnikov zapustila svoje čete, in krenila v Catanijo, da so uhajali italijanski vojak bodisi v civilu, bodisi v modrem ali pa kar v uniformah posamič ali v manjših skupinah brez vodstva, da so bila razstreljena cestna križišča za hrbotom nemških čet, kar naj bi otežkočilo njih umik, da so italijanski poveljniki letališča brez povelja zapuščali svoja letališča in da italijansko protiletalsko topništvo ni hotelo streljati, če so napadala sovražna letala.

Dne 14. julija so skušali ti ubežniki izročiti sovražniku Catanijo, edino oporišče v zaledju, na ta način, da so sneli italijansko zastavo. Popolnoma naravno je, če je ob tej priliki Roatta zahteval za obrambo Italije nadaljnjih osem nemških divizij, ki naj bi jih vzel iz operativnih rezerv v Franciji, ker vendar ni bila napadena Francija, temveč Italija. Pri tem pa italijansko vrhovno poveljstvo niti ni bilo pripravljeno urediti osnovnega pogoja za skladno sodelovanje nemških divizij. Vsi od angloameriških zračnih napadov poškodovani kolodvorji, proge in mostovi so ostali nepopravljeni in so ležali kot polena na poti k nemškemu mostišču na Siciliji.

Pri tem pa sta zahtevala Ambrosio in Roatta takojšen prevoz angloameriških ujetnikov v Nemčijo, da ne bi še bolj obteževali že itak težkega italijanskega prehranjevalnega vprašanja. Nemški predlog, naj bi nemški pionirji prikskočili na pomoč, pa je bil seveda odklonjen.

Isto velja za popravo poškodovanih letališč. Pri tem pa je postopalo na tisoče italijanskih vojakov popolnoma brez posla. Ti bi z dobro voljo vsaj lahko opravili najnujnejša dela, če že niso bili sposobni za boj z orožjem. Vse te težave je nemško vojno poveljstvo jasno predložilo Italijanom ter izjavilo, da bo vsa nadaljnja nemška pomoč odvisna zgolj od tega, ako bo končno tudi Italija pripravljena z vsimi silami sodelovati pri obrambi lastnih tal. General Ambrosio je obljubil, da bo izpolnil vse nemške zahteve. Držal pa ni seveda nobene svoje besede. Obratno: že prihodnjega dne je ponovno zahteval vrhovno poveljstvo nad vsemi v Italiji borečimi se nemškimi četami, da bi lahko svobodno odločali.

Kake bi bile te odločitve, naj bi se izkazalo že v prihodnjih dneh, čeprav se je izdajalska klika na vse načine prizadevala, da bi vse to zakrila. Nemško vrhovno poveljstvo pa je moralo molčati kljub temu, da je že za vse vedelo. Njegova ura namreč še ni prišla.

Izdajstvo nad zaveznikom

Z vsakim dnem, ki je sledil rafinirano zasnovanemu zločinskemu napadu na Duceja, je postajalo pozornemu opazovalcu vse jasneje, da bo izdajstvu nad tvorcem nove Italije in nad italijanskim narodom sledil prelom. Medtem ko so predstavniki Savojske hiše in Badoglievega režima zatrjevali dan za dnem zvestobo svojemu zavezniku, da, obljubljali in se zaklinjali, da bodo nadaljevali bor-

bo na strani zaveznika proti skupnemu sovražniku, so za kulisami mrzlično pripravljali izdajo.

Ze dan po državnem udaru, to je 26. julija, izda Badoglio patetičen proglas: »Italija bo kot ljubosumna varovalka svoje tisočletne tradicije ohranila zvestobo dani besedi.« Dne 28. julija za-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izdajstva Savojske in Bado glieve klike

(Nadaljevanje s 1. str.)

gotavljajo Viktor Emanuel, Ambrosio in Roatta, generalfeldmaršal Kesselringu ponovno, ne da bi jih kdo za to prosil, da se vojna nadaljuje na strani zaveznikov. Z vsemi sredstvi premetenosti skuša izdajalska klika zbuditi vtis, da bo ostalo zavezniško razmerje nedotaknjeno. Ta klika si je mislila takole: četudi se ne bo moglo trajno izogniti temu, da nemško vodstvo ne bi iz vojaških nastopov in dogodkov sklepalo na ozadje, potem naj ostane to vodstvo vsaj v nejasnem o dejanskih namenih izdajalcev. Prvi znak tega je bil odpoklic dotedanjega državnega podtajnika za mornarico, admirala Riccardija, zadnjega moža v vodstvu italijanske oborožene sile, ki je bil osumljen, da simpatizira z Nemčijo. Samo po sebi se razume, da je bil njegov naslednik brezpogojen pristav Badoglia, admiral de Courten, ki je takoj po svojem nastopu obljubil najhujše in najzapronejšše sodelovanje z nemško vojno mornarico. V resnici pa je z njegovim imenovanjem zavzela tudi italijanska mornarica svoje mesto v široko zasnovani splošni izdaji. Strojeno je bilo vse, da bi bile vojne ladje in križarke italijanske mornarice pripravljene in res so bile vse enote v avgustu pripravljene za nastop. Posebno nezaupanje so vzbujale vedno pogostejše zahteve poveljstev italijanske mornarice, da dobe nemško kurilno olje, medtem ko ni bila dovoljena nobena kontrola ali pregled italijanskih rezerv. Vedno znova so zatrjevali, da bi italijanska mornarica, ki je končno pripravljena za boj, mogla to storiti samo v primeru novih dobav. Prepogosto poudarjanje zavezniške zvestobe v zvezi s temi zahtevami je moralo pasti v oči in zbuditi pri vodstvu nemške mornarice razumljive dvome. Dne 1. avgusta zagotavlja Badoglio nemškemu vojaškemu odposlancu z globokim glasom poštenjaka in ne brez ogorčenja, da je nemško nezaupanje, češ, da Italija stremi za ločenim mirom, neupravičeno. Angleški Reuterjev urad pa je pozneje objavil, da se v prvih dneh Avgusta Badoglijevo opolnomočenje odposlanci iskali v Madridu in Lichoni zveze z angleškimi diplomatskimi zastopstvi. Dne 5. avgusta je prestolonaslednik Umberto svečano objavil, da Italija ne tiplje za mirom. Italijanska kraljevska hiša se bo zvesto držala zavezniških dolžnosti.

Priljubljeni sunek v hrbet

Ko so iz njihovih ust prihajale take izjave, so izdajalci že razvrščali za nemški hrbot svoje čete.

Ze od konca julija so bile italijanske enote v vedno večji meri združene v zgornji Italiji in posebno v alpskih krajih nasproti nemški meji. Višinske postojanke so bile zasedene in utrjene. V velikem obsegu so bile italijanske utrjene postojanke preskrbljene s težkim orožjem in strelivom. Pionirska poveljstva alpincev in bersalierov so pripravila mostove in ceste za razstrelitev. Ko so se vozile nemške čete proti jugu za obrambo domovine Italijanov, so se premikali alpinci po stranskih cestah k nemško-italijanski meji. Stranske doline alpskega ozemlja so za nemško vojsko zaprili in tudi na glavnih progah so zgradili zapore, ki naj bi onemogočile gibljivost in prevoz nemških čet.

Ne samo da je v manj kot 4 tednih prišlo do 35 deloma zelo težkih prime-

rov sabotaže proti nemškim poročevalskim zvezam in se je njihova poprava celo preprečila ali ovirala s prepovedmi, ampak so celo streljali na posamezne nemške vojake ali straže.

Šlo je samo za pridobitev časa

V kratkem času stoji na severni meji že 3 za boj popolnoma sposobne italijanske divizije, ki bi, če bi bile postavljene proti sovražniku v južni Italiji, lahko privedle do odločitelnih sprememb. Razvoj položaja pa je kot blisk razsvetlila izjava, ki jo je general Roatta dal hrvaškemu civilnemu komisarju dr. Sičiču brez olepšav: »Badoglijevo zatiranje zvestobe napram Nemčiji je samo borba za pridobitev časa.«

Medtem je izdajalska klika dobila po prvem stiku s sovražnikom nedvoumen odgovor: brezpogojna kapitulacija. Churchill je v spodnjem domu med grohotom poslanece dodal, da želi, da se Italijani nekaj časa prажijo v lastni omaki. Toda tudi te zaničevanja polne brec niso odvrnile izdajalcev od ponovnega ponujanja sovražniku, da oni so celo povečali svoje priprave.

»Jasnovidce« Badoglio

Dne 6. avgusta, ko smo potrebovali v borbah na Siciliji vsakega, pa prav vsakega moža, je predlagal Ambrosio pri razgovorih z generalfeldmaršalom Keitlom v Trbižu nemškemu vrhovnemu poveljstvu med drugim, naj bi se italijanske divizije v severni Italiji okrepile z italijanskimi četami z Balkana in južne Francije. V isti sapi pa, ko je usmerjal italijanske armade proti severu za hrbet Nemcev, je skušal poriniti nemške čete kolikor mogoče daleč proti jugu. Še istega dne je Badoglio svetohlinsko izjavil, da predvideva eno največjih katastrof vseh časov za Evropo, če Italija in Nemčija ne korakata skupaj in obvladata težkega položaja.

Ze dan nato dospo v nemško vrhovno poveljstvo nova alarmantna poročila. Na povelje Roatte so se Italijani v dolini Adige uprli pohodu nemških čet. Poveljujoči general nekega italijanskega zbora je celo zapovedal, da ne smejo dopustiti nobene zasedbe obmejnih področij po nemških četah. Prihod v Italijo in odhod da je dovoljen nemškemu zavezniku samo na treh prehodih.

Zahteva po brezpogojni kapitulaciji in činčina Churchillova izjava v spodnji zbornici sta izdajalca dovedli do tega, da je svoje tajno delovanje in nezvesto uganjal še naprej. Sklenil je poriniti na italijanskem ozemlju bojujoče se nemške čete sovražniku pred noč. Dne 15. avgusta je Badoglio poslal nekega svojega odposlanca z vsemi polnomočji v Madrid in Lizbono in ponudil tam svojo pripravljenost, preiti na stran sovražnika. Kot jutranje darilo je ponudil nemške divizije.

Neizpodbidna namera grozotne izdaje pa je postala nemškemu vojnemu poveljstvu jasna pri razgovorih, ki so se vršili dne 15. avgusta v Bologni med generalfeldmaršalom Rommelom, šefom štaba razporeditve generalom Jodlom, nemškim vojaškim atašejem v Rimu generalom von Rintelenom in šefom italijanskega generalnega štaba Roattom. Nemška delegacija, ki je računala že z vsemi možnostmi, je odredila za svojo zaščito nastop čete SS in navzlic brezmejnih Roattovi jezi so se postavili močje SS tudi pred sobano, v kateri so se vršila pogajanja.

divizij sovražniku. Po predlogu so bili vsi nemško-italijanski mejni prehodi, kakor tudi meje proti Franciji in Hrvaški zasedene izključno z italijanskimi divizijami, skozi južno Italijo je bil porinjen zapa, ostale nemške divizije so zajete povsod po močnejših italijanskih četah, vse ozemlje okoli Rima, vsa pristanišča, odločujoči obalni predel med La Spezia in Salernom pa so zasedeni po italijanskim četah. Divizij, ki so bile predvidene za Korsiko in Sardinijo in ki so bile na enak način presekane druga od druge po dva do trikrat močnejših italijanskih četah, ne bi bilo mogoče rešiti.

Nemški zastopniki so ohranili prisotnost duha, ko so videli jasno nameravano izdajo, so se premagali in delali tako, kot da jemljejo na znanje ponovno zatiranje neomajne zavezniške zvestobe, kakor izjavlja Roatta.

Vendar se zdí da Roatta ni bil popolnoma prepričan, da so Nemci o tej zvestobi prepričani, kajti naslednji dan je izjavil nemškemu vojnemu odposlancu v Rimu: »Lahko razumem, da je vladalo na nemški strani v začetku neko neza-

upanje v nadaljnji razvoj v Italiji in da so bili izvršeni gotovi varnostni ukrepi. Sedaj pa dosežanje zaupanje ni več na mestu. Nasprotno, nemški zaveznik nam bi moral v skupnem interesu pomagati, ne samo zavrniti Angleža, temveč se močno postaviti tudi proti vsem notranje političnim mahinacijam s poudarjanjem skupnega vojnega bratstva in medsebojnega zaupanja.«

Pri nekem razgovoru dne 21. avgusta pa so postali nameni izdajalcev še jasnejši, ko so zahtevali novе nemške divizije za Sardinijo. Istočasno so uredili okoli luke La Spezia, v kateri je bil zbran večji del italijanske mornarice, dva zaporna kroga v razdalji 30 in 60 km, katerih prekrščenje je dovoljeno nemškim vojakom deloma samo pogojno, deloma pa sploh ne. Dnevno so se krepile italijanske čete na mejah, množile so se sabotaže nemških kabelskih vodov ter prometnih naprav, sistematično je bila urejena zamuda nemških vlakov za oskrbo. Medtem so bila pogajanja izdajalcev s sovražnikom tako daleč dozorela, da jih je bilo treba samo še podpisati. Zaradi tega je Badoglijeva klika ravno ta dan še prav posebno hlinila svojo zvestobo do nemškega zaveznika.

Tako je Badoglio dne 29. avgusta izjavil nemškemu vojaškemu odposlancu: »Na nemški strani vlada do moje vlade veliko nezaupanje, ki ga je general Jodi pri razgovorih v Bologni javno izrekel. To me je težko zadelo, kajti kot star vojak nisem nikoli prelomil dane besede in bil sem poklican na sedanje mesto od kralja zato, da nadaljujem vojno. Če bi bilo drugače, kralj ne bi bil imenoval maršala za predsednika vlade. Če Italija ne bi hotela ostati na strani svojega zaveznika, potem je nesmiselno, če si dopuščata uničevati mesta.«

Dne 1. septembra je dobil italijanski zunanji minister Guariglia naročilo, zagotoviti nemškemu vršilec poslov v Rimu svečano: »Mi se bomo borili in ne bomo nikoli kapitulirali.«

Dne 3. septembra ponovi Badoglio sam to svečano izjavo.

To je isti dan in skoraj ista ura, v kateri je general Castellano, odposlanec istega maršala Badoglia podpisal v Eisenhowerjevem glavnem stanu v Sirakuzi in v njegovi prisotnosti dokument najnečestnejše kapitulacije vseh časov.

Da je bil ta sramotni dokument objavljen šele na dan anglo-ameriškega izkrcanja v Salernskem zalivu, to je za hrbotom v Južni Italiji borečih se čet, da je bil lastni narod z ženami in otroki po že podpisani kapitulaciji še 8 dni izpostavljen sovražnemu bombardiranju, da so bila italijanska mesta spremenjena v razvaline, da so bili italijanski vojaki obstrleljani samo zato, da je bila nasproti dana obljubljena možnost, odrezati v Južni Italiji se boreče nemške čete, je ravno tako znano, kot dogovorjena in načrtana izročitev Duceja.

Ta največja izdaja v zgodovini pa naj bi dosegla svoj vrh s udarcem proti Führerju, udarcem, ki ga je pripravljala Savojska hiša.

Badoglio je naročil italijanskemu vojaškemu odposlancu v Berlin, naj obišče Führerja v njegovem glavnem stanu in mu predloži v kraljevem imenu prošnjo, naj pride takoj v Italijo na razgovore s kraljem in Badoglijevo vlado o ukrepih za ojačenje odpora proti sovražniku, češ da je to potrebno. Povabilo je bilo hladno odklonjeno. Ta odklonitev pade v čas, ko je bila izročitev Duceja že sklenjena in zapečatena zadeva. Danes je ugotovljeno, da so se izdajalci dogovorili s sovražnikom, spravili jim v roke razen Duceja tudi še Führerja.

Toda izdajalci so se zmotili, če so tudi le trenutek mislili, da je njihova nizkotna dvojna igra ostala nemškemu vodstvu skrita.

Kako so bili preprečeni izdajalski načrti

Samoumevno, da je nemško vrhovno poveljstvo ukrenulo že pri prvih znakih italijanske dvojne igre odgovarjajoče ukrepe, da bi pariralo izdajo in nameravano izročitev nemških divizij.

Takrat so se borile nemške čete še na Siciliji in njim je torej veljala prva skrb nemškega vodstva. Ako je italijansko vrhovno poveljstvo, »Commando Supremo«, res delalo roko v roki s sovražnikom, potem se je moglo smatrati, da bo prvi skupen udarec Italijanov, Angležev in Amerikancev naperjen proti nemškim četam na Siciliji. To spoznanje je bilo bridko, kajti prišlo je gotovo v trenutku, ko je bilo ugotovljeno, da bi nemške čete pod generalom Hublom lahko še naprej držale utrjeno mostišče na Siciliji.

Ker bi pa angloameriško izkrcanje pri Neaplu ali Rimu odrezalo nemške

čete na Siciliji in jih uničilo, ni preostalo nič drugega, kot Sicilijo izprazniti. Iz istega razloga so tudi v kalabrijskem prostoru ostale samo slabe nemške sile.

Kot protipotezo proti Roattovim načrtom pa so nemške divizije prevzele v posebno zaščito prostor Neapelj-Salerno-Rim-La Spezia in Genova.

Razen tega so zadostne nemške sile štitele mejne prehode proti Nemčiji in Franciji, da bi bil s hitrim nastopom v primeru potrebe onemogočen vsak poizkus odrezati oskrbo nemškim četam v Italiji. Pri teh nemških previdnostnih ukrepih, ki so bili lahko izvršeni le proti trdovratnemu odporu italijanskega vrhovnega poveljstva, je za nemške poveljnike bilo ugodno, da so se posamezna italijanska oblastva uspešno uprla povsem izdajalskega vodstva in ostala zvesta zavezniškemu dolžnostim.

Končno je bilo za nemške ukrepe ugodno, da so Amerikanci kapitulacijo Italije predčasno objavili.

Dne 8. septembra je bilo v Führerjevem glavnem stanu znano poročilo postaje Cincinnati, objavljeno ob 18.15. To poročilo je izviralo od »Associated Press« in se je glasilo takole: »Zavezniški glavni stan v Severni Afriki poroča, da se je Italija brezpogojno predala. General Eisenhower je objavil, da je bilo Italiji dovoljeno vojaško premirje.« Ker je izviralo to poročilo od sovražne strani, je lahko pomenilo po dolžnih izkušnjah zavestno napačno informacijo. Sporočila italijanske vlade ni bilo in ga tudi ni bilo mogoče dobiti. Ves trud, razjasniti položaj, je ostal v začetku brezuspešen.

Težava položaja je bila za nemško vodstvo v tem, ker je bilo dolžno takoj brez oklevanja in z vsem poudarkom ukrepati, če to poročilo odgovarja dejstvom, da pa ni smelo Badoglijevi vladi s preuranjenimi ukrepi dati nobenega povoda za izdajo, če bi šlo za zavestno napačno poročilo, dano zato, da bi predčasno sproščilo nemško reakcijo. Še med razjasnjevanjem položaja, so bile vse nemške čete v Italiji, Južni Franciji in na Balkanu takoj postavljene v stanje skrajne pripravljenosti. Izdajalski kralj in njegov pomočnik Badoglio sta celo v tem trenutku glasno in sveto zatrjevala, da Italija ne misli zapustiti svojega zaveznika. General Roatta in Badoglijev zastopnik sta z velikim besedilcem ogorčeno tajila kapitulacijo in jo imenovala nesramno nemško propagandno laž. Veleposlanik Rosso je dodal, da bo takoj ukrenil objavo kategoričnega zaničanja te angleške goljufije. Ob 19.45 pa sporoči nemški odpravnik poslov v Rimu potrdilo, da je sledila izdaja Italije proti Mussoliniju in lastnemu narodu tudi še najsmotnejša izdaja svetovne zgodovine proti tovarišem in orožju. Nemški sum je s tem postal gotovost.

En sam mož ima potem, ko je postala izdaja znana, žalosten pogum, izdajati se za nedolžnega. To je general Roatta, ki kliče general feldmaršala Kesselringa ter z dozdevno največjo ogorčenostjo zagotavlja, da o tem nizkotnem delu kraljevske hiše in Badoglia ni ničesar vedel. Tako si je hotel še v zadnjem trenutku kriti hrbet. Istočasno je naročil izročiti nemškemu poveljstvu spisek vseh onih, ki so po njegovih opazanjih sumljivi »konspirativnega spoznanja s sovražnikom«. Bila so to predvsem imena takih italijanskih poveljnikov, ki so vedeli za Roattine zločine na Balkanu in ki se jih je skušal znebiti s to okorno denunciacijo. Da, šel je celo dalje, ter po posredniku sporočil, da je pripravljen obvestiti nemška poveljstva o neklih notranjih procesih politične in vojaške narave.

Nemško poveljstvo ni več reagiralo na ta poskus, ki je stremel za tem, da bi za vsak primer organiziral novo izdajo. Poleg tega je bilo nemškemu vodstvu to, kar je gospod Roatta vedel o tajnostih in bi mu jih lahko sporočil, že davno znano.

K sreči je bila dosežena z alarmiranjem nemških čet pripravljenost, ki je omogočala z bliskovito naglico vzeti v roke one cilje na alpskih prehodih, ki so bili za oskrbo nemških čet v Italiji nepogrešljivi, namreč elektrarne, železnice in cestne mostove, predore, kolo-dvori itd. Treba je bilo reči samo besedo, da se »sprožijo vsi odrejeni ukrepi za obrambo proti izdaji.

Vojaški položaj v Italiji kaže v tem trenutku tole sliko: poskus razdeliti nemške čete na italijanskih tleh tako, da se ne bi mogle med seboj podpirati in da bi bile zveze proti Nemčiji, Franciji in Hrvaški odrezane, medtem ko bi ostale važne postojanke v rokah izključno italijanskih čet, je previdnost nemškega vodstva lahko onemogočila. Toda navzlic temu so se enote nemške vojske sile nahajale povsod v najtežjem položaju. Na Sardiniji so se nahajale nemške divizije med 5 ali 6 italijanskimi ter so se morale prebiti skozi močno utrjene italijanske otočne položaje na Korziko,

kjer je nadaljnja nemška divizija bila prisiljena z južnega dela otoka prebijati se skozi močne italijanske čete proti Bastiji.

Pri Rimu stoji najmočnejša italijanska armada, 7 divizij elitnih čet, med njimi 3 motorizirane, oziroma oklepne divizije. Sredi med temi močnimi silami sta dve nemški diviziji zasedli položaje severno in južno od Rima.

V zgornji Italiji in ob alpskih prelazih je Badoglijev režim postavil enote, za katere je mislil, da jih ima najmočnejše v rokah. Tudi ob prehodih s Korške v Istro so nemške čete obdane s številno daleč večjimi Badoglijevimi četami. Še bolj ugoden je položaj na Balkanu. Veo dalmatinsko obal drži 18 italijanskih divizij. Za njimi stojijo v notranjosti nemške divizije, ki so bile deloma vezene zaradi bojev z vstaji. Tudi one stoji pred nalogo, doseči čim hitreje obalo, jo zasedeti, jo zavarovati in razorožiti italijanske divizije, da bi bilo preprečeno izkrcanje Angloamerikancev. Samo v posameznih krajih, kakor v Grčiji in na Kreti, so nemške sile italijanskim številčno enake ali močnejše. Na Rodu seveda stoji mali nemški posadki nasproti 40.000 Italijanov.

S teh položajev sledi nemški protitudarec s tako silo, hitrostjo in točnostjo, da vzame sapo ne samo četam izdajalcev, temveč tudi sovražnikom.

Ze v dvakrat 24 urah po tem, ko je postala izdaja znana, je Rim zaseden po nemških četah in vzpostavljena zveza z nemško armado v prostoru pri Salernu in Neaplu. V zgornji Italiji je feldmaršal Rommel po kratkem srditem boju prisilil italijanske enote h kapitulaciji, tako da so prišle železnice in ceste, ki vodijo s Korške in Tirolske v zgornjo Italijo, nepoškodovane v naše roke. Genova in La Spezia sta bili zasedeni, dolina Adige ter mesta v prostoru Bolognie, Verone in Cremonae očiščene, Trst zaseden in čez 90.000 Italijanov razoroženih. V južni Franciji je bila zasedena obal od Toulona do Mentona in četita italijanska armada razorožena. Tudi na Balkanu je izgubila večina italijanskih čet že pri prvem nemškem dotiku svoje orožje.

V Egejskem morju je nemška vojna mornarica prevzela italijanske vojne in trgovske ladje. Letališča in luke ob Jadranskem obali so bile zasedene. Če večina italijanske mornarice, ki se je nahajala v La Spezii, ne bi bila do zadnje enote pripravljena na izdajo, tudi ta ne bi bila ušla svoji usodi. Tako pa Angleži lahko poročajo, da je vodstvo italijanske mornarice že davno poslalo zvezne častnike k poveljniku angleške mornarice na Sredozemskem morju ter ga prosilo za nove postojanke. Badoglijev mornariški minister admiral de Courten je izdal povelje za odhod še pred objavo izdaje, tako da je obšel admiralni štab ter je povelje poslal neposredno poveljniku mornarice. Po končanih nastopih je bilo potem ko so nemške enote na Sardiniji z onimi na Korziki v vsej bojni sili in neovirane od sovražnika sredi skozi italijanske čete in italijanske izdajalske ladje, ki so izplule iz La Spezie, bile prepeljane na kopno, namesto 10 nemških divizij, ki naj bi bile izgrane v roke sovražniku, razoroženih več kot 30 italijanskih divizij.

Izdaja, ki je ni najt večje in zahrbtnejše v zgodovini, je padla na same izdajalce. »Italijanska vojna sila«, tako je nemško vrhovno poveljstvo lahko poročalo 10. septembra zvečer, »ne obstoja več.« To pa, kar bo ostalo za vse večne čase, je prezir sveta proti izdajalcem.

Svet je dal med tem svojo sodbo. Iz ust sovražnika se glasi: »Ta izdaja med lastnim narodom in lastnim vojnim tovarišem je ena največjih prevar v svetovni zgodovini. Ime Savoja bo ostalo psovka za vse večne čase.«

Führer sprejel kneza Cirila in prof. Filova

Berlin, 23. oktobra. DNB. Führer je sprejel 18. oktobra člana bolgarskega regentskega sveta princa Cirila bolgarskega in prof. Filova.

Führer je imel s princem Cirilom in prof. Filovom razgovor o splošnem položaju in o vprašanjih, ki jih skupno zanimajo. Sestanka so se z nemške strani udeležili zunanji minister von Ribbentrop, general feldmaršal Keitel in general Jodi.

Razgovori pri Führerju so potekali v duhu pristranskega razumevanja ter jih je prevladovala tradicionalno preizkušeno prijateljstvo med rajhom in Bolgarijo.

Dne 19. oktobra sta princ Ciril in prof. Filov obiskala zunanjega ministra von Ribbentropa ter imela z njim prijateljski razgovor.

Živel sem mesec dni med partizani

Piše prisiljen mobiliziranec

Poveljevalni jezik.

Torej gremo! In ob tej priliki nekoliko besed o poveljevalnem jeziku. Bila je to neka srbsko-hrvatsko-slovenska mešanica, ki je bilo nekoliko zaudarjala po slovenskosti. Mnogo je pa tudi bilo srbskih besedi s slovenskim naglasom. Ko že govorim o poveljevalnem jeziku, lahko v tej zvezi omenim tudi preklejalni jezik, ki je povelja mnogokrat spremljal in podkrepljeval. Ta namreč ni bil enoten. Kleli in robantili so v vseh jezikih, kakor je pač kdo znal. Doslušeni vojaki so seveda nosili zastavo.

Res je sicer, da je komisar ob neki priliki, ko smo dobili nekaj mobilizirancev iz Ribnice, o katerih so rekli, da so bolj »belogardijsko« navdahnjeni, govoril takole: »Tovariši, mi partizani ne kolnemo, to pa zato, ker to nikomur nič ne koristi. ljudstvo pa tega ne slisi rado. Ne morda zato, ker bi to bil greh, ali da bi se greha bali, ne, mi pač zato ne kolnemo, ker pač ne kolnemo in nima smisla.«

Toda tudi to so bile samo besede, stisnile so nam njega samega preklejalni, da bi se

zemlja tresla, če bi ga slisala. »Tovariši« so preklejali, kolikor jim je duša dala. Če bi bilo treba, bi se pri partizanih lahko sporezumevali samo s kako petorico besed, ki pa jih v dostojnih slovarjih in leksikonih ne najdeš.

Naložili smo torej vse zaloge na vozove, pospravili svoje stvari v nahrbtnike, si jih oprli na rame in po večurnem stanju, čakanja, urejanju in štetju je bil bataljon končno vendar pripravljen za pohod.

Tedaj je pred postrojenimi bataljon prišel komisar na konju in začel nagovor:

»Tovariši, prostovoljci, mobiliziranci, tovariši, sedaj odhajamo na pohod! Tovariši mobiliziranci! Pričeli boste živeti partizansko življenje! Vidite, danes je kraljevski okupator pregnan! Praznega, brez orožja, poš smo ga pognali iz naše zemlje. Dve leti je trajala borba z okupatorjem in domačini izdajalci in kdo je ostal?

Ostali so tisti zaničevani partizani, ostali so tisti partizani, ki so ga vsi blatili in mu prerokovali konec, ostali so tisti partizani, o katerem so pravili, da ga niti ne bo treba

uničevati z orožjem, ampak da ga bodo vsi in garje uničili. (Pri tem se je popraskal po rebrih.)

Ostali so tisti partizani, ki je danes tu, in ki je osvobodil vas in bo osvobodil ves slovenski narod vsakega okupatorja.

Bili smo mi tisti, ki smo dve leti prenašali bolezn, pomanjkanje in se borili proti okupatorjem in domačim izdajalcem in sedaj pregnali iz slovenske zemlje. Zavedati se morate, da ste danes osvobodili. Zavedati se tudi morate velike časti, ki vam je dana, da smete v naši junaki partizanski vojski poleg nas starih boreciv pod komando, ki je edina prava komanda in edina komanda, ki jo morate poslušati. In ta komanda je naša partizanska komanda, ki bo osvobodila slovenski narod.

Sedaj greste z nami. Mi vas bomo opremili z najmodernejšim orožjem, ki ga imamo in z najboljšo opremo. In vi boste z nami tovariši in skupno se bomo borili.

Še dalje je govoril tovariš komisar. Ne morem vseh njegovih besedi točno podati, ker jih mnogokrat nisem prav dobro razumel, pa najbrž takrat tudi on sam ni razumel, kaj je povedal. Vsek svoj govor pa je zaključil z vzklikom: Smrt fašizmu, osvoboda narodu!

Kot sem izvedel, je bil možak svoje dni kovač in je znal izvrstno podkovati konje. Toda njega so drugi s propagandističnim znanjem prepovrtno podkovali, zato tudi večini nas novincev ni znal vkovati v glave partizanskega navdušenja. Res je govoril gladko in glasno, ki bil tolkel s klavirnom po železu, toda prepričan sem, da je bilo železo pod njegovim klavirnom gotovo voljeje kot glave njegovih poslušalcev pod njegovimi besedami.

Potem smo odrinili. In začelo se je tisto brezkončno marširanje, ne več kam, ne več zakaj, ne več kako dolgo, ti samo uboraj in nič ne vprašaj. Noč za nočjo, po dnevi smo se polegli kjer koli je že bilo, saj si bil preutrujen, da bi si polskali boljše kotičke za spanje. Včasih smo se za nekaj dni ustavili v kakem kraju, pa komaj si si nekdo uredil ležališče in se veseli, da boš vsaj eno noč, morda celo dve ali tri, spal na mehku, pa je prišlo ponoči: »Sprema za pokret!«

Brezkončni nočni pohodi, ne več ne kam, ne več zakaj!

In smo zopet »spremali«, stali cele ure v »stroju« in čakali na zmadnike, nato so nas šteli, črtali imena, šele potem smo se

formirali, naložili nahrbtnike na boleša ravmena in šli naprej, brez misli, glave pomešene, čela potna, ustne suhe, zaprašeni čez in čez. Torbice za municijo so se tiptale v železode in puškino kopito ti je očitalo ob bedrih. Nisi gledal ne na desno ne na levo, le šel si naprej, naprej...

Spredaj je jahal komandant in komandir, zadaj pa komisar.

Od začetka si še hodil kakor si hotel, ko so se pa pričeli množiti pohodi, posebno na pohodu, pa je bila kontrola vedno hujša. Hoditi si moral na odredenem mestu v svoji četi, svojem vodu, svoji desetini. In pazil je nate komandir čete, vodnik, desetar, politdelegat v vodu in cestni politkomisar. Pri politku, ki je bil približno vsako pol drugo uro si odel sesti le na cestni obrok. Če si si odelal le za par korakov, te je ostro oko vodnika ali desetarja že opazilo in je pričel vpiti nad teboj. Kajti zgodilo se je, da je tu pa tam zlezel kak »tovariš« v grm, pa ga ni bilo več nazaj in ubral svojo pot, ne da bi se od »tovarišev« v redu poslovi. In preden smo šli naprej, nas je šel desetar, vodnik, komandir čete. Kolona ni krenila naprej, dokler komandant ni dobil raporta od vseh čet, da so vsi »tovariši« na mestu. (Dolge prihodnjice.)

Misijonska nedelja - 24. oktober

Odločilna ura misijonskega dela

»Glejte, povem vam, povzdignite oči in pogledajte polja, da so že bela za žetev. (Jan. 4. 35.)

Tako je zaklical pred dobrimi 1900 leti Kristus svojim apostolom, ko je gledal v duhu pred seboj ljudske množice, izmučene in razkropljene kot ovce brez pastirja. Apostoli so Kristusa kmalu razumeli in so se mu odzvali ter šli na žetev.

Tudi danes so polja bela za žetev in Kristus nas kliče po svojih namestnikih pa-peljih na delo k žetvi.

»Ko večkrat premišljujemo, da je poga-nov še okrog ene milijarde, nima naš duh pokoja in zdi se nam, da tudi nas pretresa ondi glas: Vpij, ne nehai, kakor tromba po-vzdiguj svoj glas.« (Iz. 58. 1.) Tako Pij XI. v okrožnici »Rerum Ecclesiae«.

Vsa Sibirija, velik del ogromne Kitaj-ske, Indije, Japonske, skoraj vse islamski svet, ki se razteza po severni Afriki in Prednji Aziji, velik del ostale Afrike, mnogi kraji v Ameriki, v Oceaniji, vse to so še misijonska polja, ki čakajo sejarcev božjega kraljestva na zemlji, in tudi polja, ki so že bela za žetev. Vsa ta ljudstva so kakor izmučene, razkropljene ovce brez pastirja, ovce, ki kličejo pastirja, da bi jih popeljal v pravi hlev in nasitil njihove duše, lačne in težne pravice. To je klic zašlih, klic tr-peljih, klic iskajočih, iščejo in kličejo po Osečeniku, vodniku, pastirju.

Stara verstva, v katerih so stoletja ta-kali odrešenja in utehe za dušo, so začela izgubljati svoj pomen. Novi rod se jim je začel odtegotiti. Val moderne civilizacije sili tudi v te narode in zadaja smrtne udar-ce poganskim verstvom, ki so prej stoletja kljubovala vplivom evropske kulture in tudi vplivom krščanstva. Ljudstva teh narodov se prebujajo in iščejo novih poti. Ko jih ne Alah ne Buda ne Konfucij ne Krisma ne Višnu ne Tao niso mogli osrečiti, so se začeli odklanjati svoji veri in so se zatekli k sodobni civilizaciji in tehničnemu napre-dku, češ da bodo našli v njem odrešenje in osrečitev.

Leta 1932 je kitajski učenjak dr. Slut-hot zapisal tele znatne besede, ki niso iz-raz le njegovega prepričanja, ampak tudi še toliko drugih izobražencev za Kitajskem,

Japonskem in tudi pri ostalih poganskih narodih:

»Vsa ta umska zmeda in omahovanje prihaja od tód, ker Kitajci nismo doumeli prave oznake nove svetovne civilizacije. Po mojem mnenju je pravi duh te nove civil-izacije v tem, da je docela doumela žetev človeštva po renici in ustvarila ustanove in iznajdbe, da bi si podvrgla naravo, da bi preoblikovala človekovo snovno in social-no okolje, da bi tako olajšala trpljenje človeštva in pomnožila srečo večine ljudi.«

Danes pa Kitajci in drugi razočarani spoznavajo, da tudi ta nova civilizacija ne prinaša odrešenja in blagostanja, ker jo ljudje ne uporabljajo v olajšanje trpljenja in v srečo človeštva, ampak v zlo namene. Zato je pahnila narode v strašno vseuni-čujočo vojso, povzročila strašno telesno in duhovno gorjo, saj je omogočila, da se nove zmote, laži in zablude hitro in uspešno širijo od kraja do kraja zemlje. Omogočila je, da se v kratkem času vojske doseže večje uničenje in razdejavanje, kot se je v-časih v dolgi dobi vojskovanja. Zato je razum-ljivo, da je tiste, ki so od nove civilizacije pričakovali odrešenja, vse to, kar danes do-življajo, silno razočaralo. Njihova verstva jim niso znala pokazati rešnje poti, niso civilizacija še manj, in vendar njih srea hrepene, naravnost kriče po sreči, po odre-šenju, po novem življenju. To je »advent« poganskih narodov, čas, ko se prebujajo v bolečinah in razočaranju ter pričakujejo in kličejo po odrešeniku. Pričakujejo tistega, o katerem je napovedal Izaija, da »bo ozna-nil pravico narodom.«

Polja so torej bela za žetev in pričaku-jejo žanjev. Tega se ne zaveda samo Cer-kev, ampak tudi brezbožni komunizem. Oba vesta, da bide za nju odločilna ura. Kdor bo prej začel s pridobivanjem, ta bo tudi žel uspehe. Ali bodo narodi dobili katoliški ali komunistični obraz, je odvisno od nas ka-toličanov. Komunisti se te odločilne ure za-vedajo in hite z delom. Zavedati se je mo-ramo tudi mi, sicer smo te narode za dolgo dobo izgubili.

Misijonska proslava

na misijonsko nedeljo v frančiškanski dvorani. Za dilažbo ob 10.30, za ostalo občin-stvo ob 15 in 17. Vstopnine ni. Skupine al lahko rezervirajo prostore pri blagajni frančiškanske dvorane v nedeljo od 9-12 in od 14-16. Udeležite se proslave!

Novo mesto pod peto partizanov

Novo mesto, v oktobru.

Po umiku Badoglevskih posadk v Do-lenjske je morala tudi prestolnica Dolenjske — Novo mesto, preskusi in prestati gorje partizanskih strahovih. Partizani so se po-maknili proti Novemu mestu takoj v četr-tkem dne 8. sept. in sicer so prišli pred-vsem iz okolice Trebnjega in iz Uršnih sel. Tik pred 9. septembrom je bil na Uršnih selih sam Kidrič in tamkaj sodeloval pri prvem razoroževanju odd. kraljeve vojske.

»Kaj bog so rop, požig, umor...«

V Novo mesto, ki je nato moralo postati razdelnica partizanske vlade, so partizanski oddelki vkrakali v četrtek, 8. septembra proti večeru. V skladu z govoricami parti-zanskih propagandistov iz prejšnjih dni so Novo-miščani pričakovali, da bodo partizani pri-šli v mesto v novih angleških in ruskih uni-formah, prišli so pa razcapani in raztrgani, ženske-partizanke v hlačah in s puško čez ramen. Da bi bilo partizanov več videti, so prikorakali v dvostopih in čez glavni trg prepevali himno, ki je slovenskemu ljudstvu oznanjevala dve leti in pol, da so partizani resnično glasniki in izvrševalci ropov, požigov in umorov. Petje himne ni bilo ubra-no, pač pa je bilo zato tembolj strahotno.

Se isti večer se je nato ta partizanska vojska spravila na delo mazanja in silkanja ogromnih naslovov in vzklikov po novomeških hišah. Vseposvods je bilo takoj polno napisov »Živel Stalin«, »Živel Tito«, »Živela SSSR« in silčno. Pri tem pa so partizani gledali na to, da so s temi napisi in naslovi pomazali zlasti hiše in domove svojih na-sprotnikov, da bi tako v slučaju represalij in ukrepov bili kaznovani zopet tisti, ki so nasprotniki partizanstva. Tako so imeli glav-ne mitinge v poslopju in v prostorih Ka-toliškega prosvetnega doma. Se isto noč, ki je bila polna hrupa in strelav na vse strani, so se partizani podali na ropanje. Tako so najprej izropali nekaj trgovin in se spravi-li na blagajne posojilnic in hranilnic. Iz blagajne neke hranilnice so še isto noč od-nesli 150.000 lir razpoložljivega denarja in prav tako so isto storili po drugih ustanovah in zavodih. Tiste, ki so jih smatrali za svoje nasprotnike, so začeli loviti in jih tlačiti v novomeške zapore.

Nad žensko bolnišnico, ki so jo določili za svojo upravo, so takoj izobestili zastavo v slovenskih barvah, nakazano z veliko bolj-ševski zvezdo. Ta boljševska zvezda je bila nato bolnišnici v strahotno kazen, ker je bila kmalu bombardirana in je pod raz-valnam obležala okrog 20 bolnikov. Dasi je partizansko vodstvo moglo spoznati, da je ta zvezda kriva vse nesreče, so vendar naslednjega dne zopet natakili to zvezdo nad ostale dele poslopja. Bombe pa so bol-nišnici odvzele električni tok in uničile aparaturo in tako so naslednje dni bolni-ce operirali brez narkoze in brez primernih aparatov...

Partizanski glavni stan si je prilastil prostore v »Hotel Metropoli« in pri Kokliču. Tam so »vladali« vsi voditelji partizanstva: Kidrič, Vidmar, Kocbek, dočim se je Mi-kuž naselil v prostorih okrajnega glavar-stva. Mikuš je hodil okoli kar v črni fašistični uniformi...

Silen strah pred bombardiranjem.

Partizani sami so se zavedali, da bodo s svojimi akcijami kmalu priklicali kazen nad se in nad svojo okolico. Sami so se z vsemi sredstvi skušali zaščititi pred bombardir-anji, prebivalstvo samo pa si je želelo, da bi bila partizanska vojska čim prej zapoda-na in da bombardiranja ne bi bila preogosta. Prvo bombardiranje je prišlo prav kmalu in je trajalo od četrta na šest do četrdesetih večer. Osem letal je v tem času sedito

okrog 30 bomb, to se pravi, da so letala skušala zadeti zgolj določene partizanske cilje. Med bombardiranjem je bila zlasti negotova usoda 80 aretirancev v sodnih za-porih, kjer je nastalo silovito vpitje »Na pomoč!«. Po bombardiranju so partizani 40 aretirancev sicer izpustili, drugih 40 pa so odpeljali v Breitenau in pozneje v Strugo.

Po bombardiranju — ponovno ropanje.

Po bombardiranju so partizani in njih-ovi oddelki prirejali nove rop, zlasti pa so ropali cigani, ki so jih partizani vklju-čili v svoje delovne oddelke in jih pripeljali v Novo mesto za razna dela. Preden je tak ciganski »delovni bataljon« začel popravljati škodo, je v svojem področju popravil še tisto, kar je imelo kakšno vrednost.

Med domačim prebivalstvom v Novem mestu so bombardiranja zahtevala 60 do 70 žrtv, v ženski bolnišnici so žrtve odkopa-vali dva dni.

Partizanski »upravni« ukrepi.

Dasi so bili partizani navajeni predvsem na nomadsko življenje v gozdovih, so ob »prevzem« oblasti vendarle morali izdati tudi nekaj najnujnejših upravnih ukrepov. Na življenje pod to partizansko anarhijo je bilo obsojenih zelo mnogo uradnikov in javnih namestencev. Okrog 1. oktobra je bilo treba vsem tem ljudem poskrbeti za življenjska sredstva. Nastopilo je vprašanje plač uradnikom in namestencem. Parti-zanska vlada se je izkazala za zelo social-no čutečo in je, dasi je kraljevim vojskam oblastem in drugim javnim ustanovam po-kradla težke milijone, odredila zanje na-slednje mesečne plače: neoženjeni name-stenci so prejeli 200 lir, oženjeni pa po 600 lir brez oziroma na število družinskih članov. Dasi so te odpravi s tako bednimi plačami, so pa vendarle »razpisali« ogromne davke. S posebnimi razglasi so takoj od-redili ves podroben popis vsega premoženja. Vse je bilo posebej točno navedeno, kaj mo-ra biti za obdavčenje prijavljeno. Tako bi morali ljudje prijaviti in popisati vse ko-koši, vse domače živali, vino pa je bilo tre-ba prijaviti celo točno do zadnjega litra.

Partizani sami izjavljajo, da imajo skla-dišča sicer polna, vendar bi se s to zalogo mogli vzdržati kvečjemu dva meseca. Za-našajo se samo na ruske padalce, ki bodo prihrumeli v celih jatah in jih podprli. Med ljudmi širijo ponekod propagando, da Rusi že prihajajo... (Medtem so Rusi že prišli, prvi pa so prišli »beli« in ne »rdeči«, op. pis.) Svojo propagando imajo med ljud-mi podrobno izvedeno in to delo opravljajo predvsem ženske. Vsek večer so se morale njihove somišljenice zbrati v dvorani prosvetnega doma in tam so voditelji propa-gande dajali vsaki propagandistki za svoj del mesta tiste novice, ki so bile za tiste del najbolj učinkovite. V vzhodnem delu Novega mesta so te ženske morale širiti čisto druge laži, kakor v zahodnem itd.

V tem tednu pa je začelo postajati parti-zanom v Novem mestu zelo vroče. Glavni štab se je že poper umaknil, nekatere parti-zanske pisarne so iz strahu pred bombar-diranj začele poslovati kar v predmestnih kolozih. Sirokoostno so začeli v zadnjem času partizani klicati na zasiljanje doma-čine in jim »milostno« naznanjali, da pre-dajajo »oblasti« v roke domačinom. Seveda so poskrbeli za to, da so to »oblasti« pre-pustili tistim »domačinom«, za katere si žele, da bi jih nova oblast kot nekakšne zaupnike partizanov čimprej postrelila.

Ljudstvo je ves čas partizanske anarhije doobra spoznalo, kakšne so strahote parti-zanskega raja. Vseposvods, kadar sem ho-dil in kjer sem prisluhnul, si je ljudstvo

† Cilka Krekova

Vedeli smo, da je zelo slaba in prive-zana na posteljo že dalj časa, da pa se bo poslovila tako hitro od nas, nismo mislili, zlasti še, ko bi še tako rada živila. Saj je bila Cilka Krekova polna moči, zdravja, živahnega značaja, vesela in ve-dra, pa polna delavnosti, v čemer je gotovo zelo slišila svojem velikemu bratu Janezu Evangelistu, kateremu je bila vse življenje desna roka. Koliko potov je na-pravila zanj tudi v stvarih, ki niso bile zgolj gospodinjinske značaja. Kako nebo-gljen pa bi bil pokojni Krek brez njegove gospodinjstva, si je težko misliti. Še tako

mu je ona posojala denar od svojega pri-branka, saj je Krek v vednih denarnih stiskah rad rekel: »Mi bo pa dekliški poso-dit.« Ta dekliški je bila Cilka, ki mu je go-spodinjila vse življenje in se tudi zaradi njega ni mogla, čeprav je imela mnogo anubcev. Bila je svojemu bratu najzvestejši sodelavec vse življenje. Pred 74 leti se je rodila pri Sv. Gregorju nad Vel. Laškam, kjer njen brat, hodila pa je v šolo v Seleh, pa tudi v škofjelškem samostanu ter šla nato v Ljubljano v službo, kjer jo je kmalu vzela k sebi brat Janez. Ona mu je s svojim gospodinjstvom in varčevanjem sezidala s pomočjo zadrage, ki jo je Krek ustanovil, hišico na Jegličevi cesti, kjer je zdaj umrla in iz katere je še ona napra-vila Krekov muzej, hraneč Krekovo ostalino ter stanovanje in stanju njegove smrti. Zdej je hila last družstva »Krek«. Pri svojem bratu se je sama izobraževala, saj je znala dobro nemško, učila se je francosčine in rusčine ter je bila v tem zelo podobna Lei Faturjevici dve slovenski ženi, ki sta poka-zali izredno energijo in sposobnost iz last-nih moči. Kmalu se je začela udeleževati v društvih, ki jih je ustanovljala njen brat, predvsem v delavskih in dobrodelnih. Ljud-ski kuhinji je bila dolga desetletja izredno delavna odbornica, trideset let je bila bla-gajničarka pri Ellabetni konferenci šent-petrške fars, kajti njena roka je bila iz-redno dorečljiva ter je predvsem skrbela za reveže. V tem sta si bila z bratom ena-ka. V dneh majniške deklaracije je bila predstavnica katoliškega ženstva, ki je iz-ročala podpise dr. Koroscu. Po smrti svo-jege brata je v katoliških ženskih vrstah nadaljevala z vso agilitnostjo njegovo posl-anstvo. Bila je predsednica Orle, Kračanskega ženskega društva, sodelovala pri vseh na-rodni prireditvah ter je veljala med svo-imi političnimi nasprotnicami za izredno lojalno sodelavko v vseh važnih narodnih gibanjih. Tako je postala Cilka Krekova najvidnejša delavka slovenskega katoliškega ženstva, ki izgublja sedaj iz svoje srede markantno postavbo. Sploh je bila pokojna Cilka energična žena, prava javna delavka, ki je vse svoje sile darovala najprej za blagodat svojega velikega brata, potem pa po njegovem zgledu za javno delo. Živila je skromno v svoji majhni vili z delnim zaposlenjem pri Zadrugi zvez, največji go-spodarski ustanovi svojega brata. Zdej je umrla. Tiho je zaspala, da se odpočije od trdega dela ter se napotila šest in dvajset let za svojim bratom po plačilo k Vsemo-gotnemu, ki mu je vedno z vso vero in ljubeznijo služila. Naj počiva v miru!

A. Hočevnar - eno leto v grobu

Dne 26. okt. lanskega leta je umrl nasilno g. Anton Hočevnar, knjižni, doma iz Stare vas pri Grosupljem. Iz srede ljudstva so ga ugrabili partizani in ga ubili. Njegova žrtev se je pridru-žila vrsti duhov-nikov, ki so pre-li krl za svoj dom in za svojo vero. Pokojni Hočevnar je celo leto vztrajal v nevar-nih in težkih okoliščinah ter bil v resnici zvest vodnik svojemu ljudstvu. Njegov vpliv je mnogo pripomogel, da so ljudje okrog Police ostali zvesti in poštenosti in niso podlegli vplivu komunizma. Svoje kratko duhovniško delovanje — bil je du-hovnik šele tri leta — je zaključil muč-niško, in zato tembolj častno. Njegov na-mejnjani izraz, tako dobro poznan ljudem, je omenel pod kroglo morilecve, njegova ve-lika žrtev pa je zbudila k življenju odloč-nost kmečkih mož in fantov, ki jim je bil on vodnik in tolažnik. Sedaj je že leto dni, odkar je gospod Tonček izgubil svoje mla-do življenje. V tem letu se je že marsikaj spreminilo, a na bo ostalo žrtev pokoj-nega Hočevnarja in žrtve drugih njegovih tovaršev so vedno močnejše budilo k odloč-nemu delu, da se »hudobija zatre«. V spo-min pokojnika bo slovenska masa zadržena v torek, dne 26. oktobra ob sedmih zjutraj v frančiškanski cerkvi.

Želelo samo to, da bi prišla čimprej nem-ska vojska in poglala proč te »oblastnike«, ki so zili nad naše ljudstvo največ gorja in mu priklicali nad glavo toliko žalostnih posidov.

Judežev denar

Za svoje delo Osvobodilna fronta ni ra-bila samo svoje ideje, ampak tudi denar. da bi to idejo uveljavila. Tisti, ki so idejo morive in uničevanja na ukaz Osvobodilne fronte uresničevali, niso bili taki, ki bi bili pripravljeni uveljaviti kakršno koli idejo zaradi prepričanja, kaj žele komunistično, ki so ji rop, umor in požig temeljno načelo. Zato je bilo treba torej denarja in kje ga dobiti ter plačevati tiste, ki so bili zanj pripravljeni storiti vse, tudi ubijati.

Osvobodilna fronta je ljudi porazdelila v dvoje.

Prvi so bili taki, ki vedno bolj verja-jejo svojim čustvom kakor pameti in tako gledajo na vse dogodke. Mislijo, da se bodo dogodki razvijali po želji njihovih čustev. Gledajo jih po nojevo: glavo vtaknejo pod pazduho in mislijo, da gre vse po njihovih srčnih utripih. To so spodnji desetistišci.

Drugi so bili taki, ki so široko sedeli na bankovcih, na vse mogoče načine pridob-ljenih, čakali in takoj radodarno odprli denarnico, ker so mislili, da si bodo pomno-žili nagrabljeno premoženje. Zanje je vse-eno, ali vtaknejo denar v delnice za zgrad-bo električne centrale, v delnice političnega umora ali pa v delnice za uničevanje na-rodne premoženja.

Vse to je Osvobodilna fronta navdušila za »sveto narodno stvar« in vsi so dajali denarne prispevke, s katerimi je Osvobo-dilna fronta osvobajala naše ljudstvo živ-ljen in premoženja tako, da ja ne bi to ljudstvo imelo prevelikih skrbi z denarji. s temi največjimi človeškimi dobrinami. — Prvi so dajali Judežev groša, drugi Jude-žev zlatnike. Oboji skupaj so omogočili de-lo Osvobodilne fronte, ki je začela uničevati in pobijati s sredstvi Judeževoga de-narja.

Koliko od spodnjih desetistišcev je daja-lo v prejšnjih boljših časih za kako zbirko, na primer za poplavljenec ali požorelec, mesečne prispevke. Vsek je javkal in sto-kal! Ali si je sedaj v slabših časih lažje pritrgal od usit?

Neprimerno več pa so zalegli Judeževi zlatniki. Ne samo zaradi večjega denarnega učinka, ampak zaradi oseb, ki so zlatnike dajale. To so bile sugledne osebe, ki jih je Osvobodilna fronta izrabila za propagan-do, češ, glejte saj so tudi ti »ugledni go-spodje« dali, tudi ti so za našo stvar in se ni treba ničesar bati, če so celo ti »ugled-neži« naložili pri nas svoj denar.

Sedaj pa bi te »ugledne« gospode vprašal tole: Kdo njih je dal kdaj kak zlatnik, raz-en za klobaso in za svoj žolodec? O, saj je kdo teh dal tu in tam kak groš od sebe. Pa ne morja zaradi prepričanja za dobro stvar, ampak zaradi tega, da se je potem (za to je že petubojno poskrbel tako, da je primaknil še nekaj grošev) razvedelo, kakšno grozno usmiljeno srea ima, češ: no ja, saj včasih res preveč izgneze roko, saj ga res preveč lomil, toda saj da. Kaj bi mu zamerili. In tako je groše dal, zlatnike je spravil in — ostal »ugleden mož«.

Kdo od teh »uglednih« gospodov se je kdaj v življenju spomnil, ali se bo ob smrti spomnil na to, kaj je mecenstvo. Pri nas mecenstvo še »sembro« ni. Kar pogledmo na-šo univerzo. Če bi tisti denar, ki so ji ga zapustili naši mecen, racionalni in dajal mesečno na karte, ne bi univerza dihala niti mese dni. Če ji je zmanjkal avinčnik in je bil proračun izčrpan, ga ni mogla ku-piti. Kupovali so pa mnogi teh »uglednih« gospodov ponarejene umetnine za prave, kulturo za vsak primer, kulturo za »vleca-nje« razgledanih ljudi.

Pogledmo znanstvene zavode, razne usta-nove, zadušbine drugih narodov. Ugladni gospodje teh narodov niso dajali svojega

in pri svojem narodu zasluženega denarja za uničevanje narodnega premoženja ali pa za to, da bi se govorilo o njih. Vedeli so, brez dopovedovanja, da morajo del nakopi-čenega denarja naložiti tako, da si bo njih-ov narod napisal s tem legitimacijo za va-top med druge narode in ne bo prepričen samo zasebni pobudi. Toda za to je treba poročlo kulture, ne poročlo sebičnosti. Imeti je treba poročlo »nepopogabljen« kulture in znati ceniti veličino naroda ne samo po kilogramih moke in fižola, po delnicah in dividendah.

Ali se je kdo teh, ki so dajali Judežev zlatnike za OF, kdaj spomnil umirajočih oči našega ubožnega človeka, ki ni vedel zakaj umira in je moral umreti zaradi Ju-deževoga denarja, ki so ga dajali ti »ugled-ne« gospodje za tiste, ki so se »borili za svobodo«.

Ali se je kdo teh kdaj spomnil naše zbegane matere, ki je v obupu in grozi grabila ter klicala otroke, ko ji je zagorela sredi noči streha nad glavjo?

Ali je kdo teh pomislil na ponosen pše-nični klas, ki je obetal nasititi žolodčke šte-vilne družine, pa ga je zabil v tla izdajal-ski Badoglev vojak, ki se je sdel ofenzive.

Ali se je kdo teh spomnil petletne Alen-čice, ki jo je ustrelil izdajalski Badoglevce zato, ker ga je z otroškini obni prosila, naj ji pusti v hlevu njenega telčka?

Ne, nihče ni na to pomislil, ampak je naprej z Judeževim denarjem podpiral ti-ste, ki so se šli »osvoboditelji« in podžigali tiste, ki so se šli »preganjanje« osvobodite-ljev. Sam pa je še naprej hodil v kino, žvečil sladkore, se smejal puhlim dovti-pom, pojedel dve pečenki v gostlini, spil liter vina in pojedel nato še močnato ter vzdihnil: *šrtce morajo bitti*.

To so dejstva, ki jih bi mogoče zani-kati. Kaj pa sedaj? Ali ti morda postaja vroče, ko pomisliš, kaj je vse uničenega zaradi tvojega Judeževoga denarja? Tvoji zamašeni možgani so le malo shujšali in skozi nje le počasi prodira v Ljubljano ža-rek resnice in spoznanja. Toda premalo je to, če ti postaja samo vroče. Na tej vro-čini ne bo mogel nihče še kurjega jakea skuhati, če bo kakšno jajce po tem razde-janju še sploh ostalo. Ti misliš seveda, da boš dal zopet denar in bo vse v redu. Se-veda ga boš dal, pa ne zato, da se boš od-kupil. Dejstvom razdajanja in uničevanja stojijo druga dejstva nasproti: neizmerna, za nas Slovence usodna škoda. To razde-janje bo treba popraviti, postaviti nazaj. Ne misli, da se bo zgodil čudež kakor: »mi-zica, pogrni se!« ali pa da bo kdo pripeljal sredstva po zraku, morju ali suhem. Tudi samo od sebe se ne bo nič popravilo.

Kdor je od velekapitalistov segal v žep in podpiral podiranje, naj sega v žep in podpira postavljanje. Kdor je posegal glo-boko v žep pri podiranju, naj poseže še globlje v žep pri postavljanju. Kako pa pri-de ta, ki je branil in se upiral uničevanju, do tega, da bo plačal ravno toliko kakor tisti, ki je pomagal uničevati. Ali misli kdo, da je treba tem, ki so vse izgubili, pogniti še kolo s telesa, da si bodo dali tisti, ki so pomagali uničevati, ustrojiti iz njihovih kože še podplate? Treba bo poma-gati. Nihče ne bo mogel reči, da se mu dela sila ali godi krivica. Kdor je pomagal pri skupnem podiranju, naj pomaga še pri skupnem popraviljanju. Saj to ni ne moje ne tvoje, to je naše. Z uničenjem smo Slovenci prizadeli kot narod in ker je tako, moramo popravljati kot narod in ne kot posameznik.

S tem bi bila vsaj delno popravljena gmojna škoda. Moralne škode pa ne bomo mogli popraviti v enem roku. Ugasili člo-veških življenj pa itak ne moreš z nobe-nim denarjem več prigrati.

Razglasi šefa pokrajine uprave

Ukinitev naredb o plačevanju normalne mezde ob zgodovinskih obletnicah.

Člen 1. Naredba Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 21. decembra 1942, št. 281, o plačevanju normalnih mezd ob obletnicah ustanovitve Rima, ustanovitve Imperija, pohoda na Rim in ob obletnici zmage se v celoti ukinja.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu pokrajinske uprave.

Sprememba naredb o začasnim vojni dokladi bivšim jugoslovanskim javnim namestencem.

Šef pokrajinske uprave za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 3. naredbe Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 31. avgusta 1942, št. 171 (Službeni list z dne 2. septembra 1942, št. 331-70, se izpreminja v pogledu pri-znavanja periodičnih povikov takole:

Periodični poviki se priznavajo tudi od dneva izdaje navedene naredb, t. j. od 31. avgusta 1942 dalje.

Periodični poviki, priznani v dobi od 11. aprila 1941 do 31. avgusta 1942, se ne vstejajo za začasno vojno doklado.

Odločba o imenovanju komisarja likvidatorja za društvo »Sokole in za »Družbo za upravo Tabora«.

Šef pokrajinske uprave odloča:

Gospod Lodovico Maffei se razrešuje dolžnosti komisarja-likvidatorja za društvo Sokol in za Družbo za upravo Tabora, druž-ba z o. z., ter se imenuje za komisarja-likvidatorja navedenega društva in družbe s področjem iz kori navedenih naredb in odločb g. Miroslav Urbas, trgovec v Ljub-ljani, Slovenska ulica št. 13.

Ta odločba je takoj izvršna in se ob-ja-vi v Službenem listu pokrajinske uprave v Ljubljani.

OBVESTILA PREVOZA V LJUBLJANI

Razdeljevanje masla, olja in marmelade Trgovci in zadrage v Ljubljani naj dvignejo v uradu na Novem trgu štev. 4-11 nakazila za maslo in marmelado po sledenem redu: 23. okt. 1943 ob A — 1; 26. okt. 1943 ob J — 1; 27. okt. 1943 ob M — P; 28. okt. 1943 ob Z.

Potrčniki bodo prejeli od 23. t. m. dalje z oktobrsko žilisko nakaznico: a) na odrezke za maslo štev. 23-31 po 10 kg surovega masla. Oni, ki nimajo pravice do trdih masloš ob prejmejo po 1 del. olja. b) na odrezek št. 913 po 15 kg marmelade.

RAZDELJEVANJE MOKE

Pojasnjujemo, da so čisto pšenično mo-ko prejeli samo oni trgovci, ki so že izor-

Razstava slik Rud. Gorjupa

Pred izlozbo bivše tvrke Pavlin v Sa-lenburški ulici zadnja dneva vrste ob-čudovalci »slovenskimi motivi« poslikane vaze, ki jo je postavil na ogled slikar Rudi Gorjup ob priliki svoje prve razstave.

Ime 25 letnega umetnika je bilo do dan-es naši javnosti znano bolj po njegovih grafičnih delih, s katerimi je dosegel lepo uspehe na mnogih natečajih po Sloveniji, pa tudi drugod. Zadnja leta so mu dala pri-liko, da se je posvetil intenzivnemu slikar-skemu delu, za katero je že zgodaj kazal notranje nagajenje in sposobnost.

Razstavljenih je tokrat nekaj nad 30 temper in akvarelov, kar pa je samo en del Gorjupove obširne tvornosti, saj je prvotno bilo namenjenih za razstavo 60 slik, pa je pomanjkanje prostora namero pre-prečilo.

Če bi hoteli na splošno označiti Gorju-povo umetnost, potem bi morali poudariti predvsem krepko uveljavljeno težnjo po samostojnem upodabljanju sveta in življenja, kakor se kažeja slikarjevi duši. Opozorimo naj zlasti na pokrajine iz viske okolice, ki jo je zadnja leta vnašal v našo umetnost posebno razstavljeval brat Tine Gorjup. V njih je toliko topline in neposrednosti doži-vlja, da so že to samo kaže na resničen talent, ki bi se z vztrajnim delom in ob ugodnih življenjskih okoliščinah utegnil raz-viti v pomembno slikarsko osebnost.

Gorjupove slike pritegnejo, da je za njim že precejšen

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 24. vinetoka: misijonska nedelja; Rafael, nadangel.
Ponedeljek, 25. vinetoka: Krizant in Darja, mučenca; Bonifacij I., papež; Minias, mučenec.
Torek, 26. vinetoka: Evarist, papež in mučenec; Demeter Sremski, škof in mučenec; Fulk, škof.

Zgodovinski paberki

21. vinetoka:
L. 1618. je bil sklenjen v Münstru in Osnabrucku vestfalski mir. Listina vestfalskega mira, zanj je latinsko besedilo pisana mirovna pogodba, spada med najvažnejše državno-pravne listine rimsko-nemške države. Vestfalski mir je zaključil 30 letno vojno, ki je imela v prvem razdobju značaj verske borbe med katoliki in protestanti, v drugem razdobju pa odločajo samo politične in gospodarske koristi, saj so se katoliški Francozi in protestantski Švedi borili rano ob rami z Nemci. Nemčija je morala poleg denarne odškodnine odstopiti Svedom Pomorjansko zahodno od Odra, Stettin, otoke Usedom, Wollin in Rujan ter ozemlje škofije Verden. Tako so imeli Švedi v svoji oblasti vsa ustja nemških plovih rek in so lahko zaprli Nemcem uvoz in izvoz v Severno in Baltičsko morje. Francozi so potrdili posest Metz, Alzacija in Verduna in nekaterih mest v Toscani, a čimer so prišli Francozi do Rena. Iz nemške države zveze so izločili Nizozemska in Švice, ki sta postale s tem nezavisni državi. Verske določbe imajo drugoten značaj. Augsburgski verski mir so raztegnili tudi na helvetsko veroizpoved, za cerkveno posest je bilo merodajno leto 1624. Vsi nemški državni stanovi so dobili popolno suverenost in so smeli sklepati zveze tudi s tujimi državami. Cesar je bil brez moči, rimsko-nemške države je bilo dejansko konec, čeprav je formalno životala še nad 150 let.

KUPITE TAKOJ

eno najlepših knjig letošnjega leta svetovno znani Walter Scottov zgodovinski roman

»IVANHOE«

ki ga je založilo in izdalo uredništvo »Slovenca«. Dobite ga v vseh ljubljanskih knjigarnah in v vezi Ljudeke tiskarne. — Naroča se v UREDNIŠTVU »SLOVENC«. —

Novi grobovi

† Gosp. Josip Marinko. V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspal daleč naokrog znani in zelo spoštovani trgovec in posestnik gospod Josip Marinko. Bil je zglede krščanski mož, ki je pridno podpiral in sodeloval pri raznih katoliških organizacijah. Svoj čas je bil tudi član ljubljanskega obšinskega sveta. Pogreb bo v ponedeljek, 25. oktobra ob 4 popoldne iz kapele sv. Kristofa na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. Naj mu svetli večna luč! Zaljubljeni družini in ostalim sorodnikom naše globoke sožalje.

† V Ljubljani je umrla gospa Katarina Vondelina roj. Bertonec, soproga prejemnika doh. urada v pokopju. Pogreb bo v nedeljo ob petih popoldne iz kapele sv. Kristofa na Zalah. Naj počiva v miru! Zaljubljeni naši iskreno sožalje.

† V Reggella je 13. t. m., star 28 let, umrl cand. iur. g. Miloš Lokar, sin glavne arhivarja finančne direkcije g. Lokarja. Pogreb je bil 13. t. m. v Reggelli. Njegovi zemski ostanki bodo, ko bodo razmere dopuščale, pokopani v Ljubljani.

Ali ste že naročili

»Slovenčev knjižnico«?

Če ne, storite to takoj! — Za majhen denar si boste lahko ustanovili lepo družinsko knjižnico.

V tretjem letniku te knjižnice zbirke bodo zastopana dela iz knjižnice 15 narodov. Dosedanji že izšli knjigi dr. Ivana Preglja »Mlada Breda« in Henry Bordeauxa »Raymond« samo potrjujejo, da skuša Slovenčeva knjižnica nuditi svojim bralcem res le najboljše od najboljšega.

Vsak redni naročnik bo dobil za nagrado dve lepi knjigi!

Ne odlašajte, ampak naročite se na najbolj razširjeno slovensko zbirko knjig čimprej! Vsaka knjiga stane za naročnika le 8 lir. Knjige naročite pri upravi Slovenčeve knjižnice, Kopitarjeva 6, Ljubljana.

šalo, prepeljani v Ljubljano. Sv. maša za dušnico bo 29. t. m. ob 8 v farni cerkvi sv. Jakoba. Naj v miru počiva! Zaljubljeni naši iskreno sožalje!

Vse poslušalce radija opozarjamo na oddajo slovenskih domobrancev, ki bo danes, 24. okt. ob 11.30.

— Pevec Ljubljane prosim, da se zbere danes, v nedeljo, ob četrti na tri popoldne na Zalah, da zapojejo v slovo gđ. Cilki Krekovi, sestrini našega velikega Evangelista Kreka. Prosim, da pridete vsi in točno. — Predsednik.

— Učitelj — pevec, udeležite se danes ob 4 popoldne pogreba pokojnega ravnatelja A. Dokerja. Pevska vaja bo danes ob 10 popoldne na učiteljski.

— Opozorilo družinskim poglavarjem! Blagajna za izplačevanje družinskih doklad pri Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani opozarja svoje članke družinske poglavarje, ki prejema družinske doklade v delavski skupini, da čimprej predložijo za svoje nad 14 let stare otroke, ki obiskujejo srednje ali strokovno šolo, potrdila o obiskovanju šole v šolskem letu 1943-44. Potrdila o obiskovanju šole je treba predložiti za vse otroke, ki so izpolnili 14 let pred začetkom novega šolskega leta, t. j. do 1. oktobra 1943 ter tudi za one, ki bodo izpolnili 14 let med novim šolskim letom, t. j. v razdobju od 1. oktobra 1943 do 30. septembra 1944. Potrdila je treba predložiti najpozneje do 10. novembra 1943.

— Sodobna premišljevanja obsega knjižica, ki kmalu izide izpod peresa g. A. Romanova Tominga OFM. Naslov ji je »Skrivnost poslednjega umrleca«. Citatelja pelje v onstranski svet vie, v katerih rajne duše pred pragom nebes prestajajo očistevalni ogenj, da bi nekoč z nami vred uživale večno veselje, mir in blaženost božje ljubezni. Ta razmišljanja naj poštena naša srca, da bi jim hude nadloge pomenskega življenja okrepilale vero v boljši onstranski svet.

Velčastna epopeja Burov, njihove vstaje in preseljevanja leta 1836.

STUART CLOETE:

KOLESA SE VRTIJO

375 strani.

Cena elegantno vezani knjigi L 75.—

Ljudska knjigarna v Ljubljani

Pred škofovo 5. — Miklošičeva c. 5.

— Kontrola gob na trgu. Sobotni živilski trg je pokazal živahen nakup najrazličnejših gob, ki jih je bilo obilo na izbiro. Tržno nadzorstvo je v posebnih mestih lopi ob nekdanji Mahrovci hiši uvedlo najstrožjo kontrolo vseh gob, ki jih prinašajo nabiralci naprej. Vsaka prodajalca mora poprej, preden lahko dobi prostor in klopec v vrsti za gobe, vse gobe pokazati kontroli, ki postuje v lopi. Solski upravitelj v p. g. Beg, brat novinarja in strokovnjaka v gobah g. Ante Bega, pregleda vse gobe, od strani vse slabo blago, nakar izda prodajalci posebno potrdilo, da lahko gobe kot zdrave in ustrezne prodaja na trgu. V soboto je bilo na trgu veliko gob, tako maslenk, sirovk ali brinovk, turkov, nekaj sivk, zelo mnogo kravjač in ječvk. Jurčkov pa bolj malo. Živilski trg je bil z zelenjavo dobro založen. Prodaja železnih glav se je nadaljevala. Stranke so dobile po tri glave. Mnogo je bilo različnega cvetja za grobove. Na prodaj so bili tudi uvoženi nageljni, po dve liri komad.

— Gospodje katehete ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol se vabijo da letno konferenco, ki bo prihodnje sredo, 27. t. m. ob 4 popoldne v katehetski sobi. Nadzornik.

— Karitativna zveza v Ljubljani vlnjudo vabi vse svoje člane, da se v čim večjem številu udeležijo v nedeljo, 24. t. m., ob 4 popoldne na Zalah pogreba zveznega odbojnika blagopokojnega g. ravnatelja p. Antona Dokerja.

— Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje knjižnovrednosti, korespondence, modernih jezikov, strojepljiva itd. Novi dnevi in večerni tečaj. Izбира predmetov po želji.

Pouk je dopolnjen, popoldne ali zvečer. Učnina zmanjšana. Informacije in prospekti daje ter sprejema prijave vsak dan popoldne in popoldne: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranska 15.

— Ni vam treba čakati obvestila, ampak pošljite takoj vaš radio aparat trdki EVEREST v Prešernovo ulico 44, kjer vam bodo še isti dan oddelkali srednje valove. Telefonirajte na št. 26.36.

— Višji trgovski tečaj v Ljubljani sprejema kot redno slušateljce one dijake in dijakinje, ki so dovršili višjo razredno srednje šole ali pa redni enoletni trgovski tečaj. Vpisovanje se vrši redno še vse teden. Informacije in nove prospekti daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranska 15.

— Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Ljubljana Domobranska 15 za enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Tečajni komisiji, ki je v vse ostale tečaje in dijakinje, ki so dovršili višjo razredno srednje šole ali pa redni enoletni trgovski tečaj. Vpisovanje se vrši redno še vse teden. Informacije in nove prospekti daje: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranska 15.

Pravkar je izšla knjiga lovskih slik

Dr. JANKO LOKAR:

»Gozdovi in vode vabijo«

s številnimi umetniškimi ilustracijami H. Gagera, I. Goruppa, M. Kambiča, R. Mudlacka, N. Pirnata in I. Sajeveca. — Knjiga 320 strani je izšla kot izredno izdaje založbe »PLUG« in stane L 70 (za redne naročnike L 60.—). — Dobite jo v vseh knjigarnah ali jo pa naročite pri založbi »PLUG« Miklošičeva c. 30.

— Elizabetni konferenci pri Sentpetru je darovala ga. Marija Remševa 100 lir v počastitev spomina pokojne Cilke Krekove. Hvala lepa!

— Cenj. starši! Pomoč pri učenju nudimo dijakom (injam) gimnazij in privrženim 2 uri dnevno. Dopolnilski in popoldanski pouk. — Instrukcije iz posameznih predmetov. — Posebni tečaj za učence ljudskih šol. Tečaj prične v ponedeljek, 25. oktobra. Pohitite z vpisom. Vpisovanje se vrši dnevno popoldne in popoldne. Vodstvo učnih tečajev — Lichtenurnov zavod. — Pouk se vrši v prostorih P. D. Z. Miklošičeva cesta 22a I. nadstr. desno (Delavska zbornica).

— Jezikovni tečaj vseh modernih jezikov po hitri, uspešni in praktični metodi za vse poklice. Konverzacija. Začetni in nadaljevalni tečaj. Pouk se vrši popoldne in popoldne. Učnina nizka. Tečaj prične v ponedeljek, 25. oktobra. Informacije in vpis dnevno popoldne in popoldne. Pokrajinske delavske zveze (Delavska zbornica), Miklošičeva c. 22a I. desno.

— Specialni tečaj knjižnovrednosti, korespondence, stenografije, strojepljiva, jezikov itd. pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2. Vpisovanje dnevno, informacije in prospekti na razpolago. Ravnateljstvo.

— Dijake in vse srednjih, strokovnih in meščanskih šol opozarjamo na naš specialni najuspešnejši pouk iz vseh razdeljenih predmetov. Ločeni oddelki po razdelih in predmetih. Pomočujoči gimnazijci profesorji. Vpisovanje vsakodnevno. Informacije: Specialne instrukcije za srednje šole. Kongresni trg 2. v šolskih prostorih Trgovskega učnega zavoda.

— Brivsko-frizerske obratovalnice bodo v nedeljo, 24. oktobra, popoldne odprte, do čim morajo biti na praznik, 1. novembra, ves dan zaprte. — Odsek za obrtništvo.

D Š V — Berite — D Š V

D Š V

Talepa misijonska knjižnica se dobi danes pred vsemi cerkvami

D Š V — Cena 1 liro — D Š V

— Opozarjamo vse zainteresirane. Večerni trgovski tečaj, da bodo predavanja letos v zgodnjih popoldanskih urah, ko obrati potujejo, v posebnem oddelku pa tudi pozno popoldne, tako da je obisk predavanja vsakemu omogočen. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Vpisovanje do 31. oktobra. Informacije — prospekti daje ravnateljstvo. — Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2.

— Vse trgovce, ki prodajajo običajno obutev, tekstilne izdelke, običajne predmete, kovčke in torbe iz usnja ali kože, ki so vezani na običajno izkaznico (in sicer trgovci, detajlisti, sejmariji, obrtniki), morajo do 29. oktobra 1943 predložiti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu v Ljubljani, Beethovnova ulica 10, prijavo števila toka v blagu (po že predloženem inventarju), nabavnih in odrežkih običajnih izkaznic po stanju opolnoč 3.-4. oktobra 1943. Prijavo je treba podati v dveh izvodih na posebnih obrazcih, ki jih je izdalo Združenje trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani. Prodajalci, ki se ne bi razvali po porčni oddobi, bo kaznovan v smislu naredbi z dne 26. januarja 1942, št. 8.

Ali ste v vašem kraju že pobrali naročnike na

»Slovenčev koledar«

Če ne, storite to takoj! — Ali pa naročite koledar naravnost pri upravi Slovenčevega koledarja, Kopitarjeva 6, Ljubljana

zgodovinskega znanja in je le škoda, da ni mogla istočasno iziti tudi zgodovina denarja in novega veka za čisti in sedmi razred. Cena prvega zvezka je 19 lir.

Knjige se dobe po vseh knjigarnah, lahko pa tudi v Katehetskem društvu. V nekaj dneh bodo na razpolago tudi v platno vezani izdaji.

Dr. VI. Murko: »Denar«

Kot prva knjiga slovenske poljudnoznanstvene knjižnice »Sveti« je izšla knjiga dr. Vladimira Murka z naslovom »Denar«. Knjiga je lepo utrla pot novi knjižnici.

Avtor knjige je znan strokovnjak, saj je napisal o denarnih vprašanjih v slovenski knjigi »Vrednotni papirji«, nadalje v nemščini »Der Staat als Bankier«, kjer nam popiše privlačnost, javne denarne zavode in Nemčiji, nato »Das öffentliche Bankwesen des Auslandes«, kjer se bori z javnimi denarnimi zavodi izven Nemčije, poleg tega pa je napisal še mnogo manjših razprav (v slovensčini, tudi v češčini). Kot predavatelj na našem vseučilišču se je tudi bavil z denarnimi vprašanji. Vsekakor mu daje to znanstveno kvalifikacijo za pisanje knjige o tako važnem, pa tudi nepoznanem in slabopoznanem predmetu: denarju. Bila pa je za avtorja težka oblika, ročnisko tiskanje, snov v poljudni obliki, da jo bodo s pridom lahko čitali tudi oni, ki ne poznajo osnovnih narodnogospodarskih pojmov.

Knjiga sama nam v prvem poglavju prikaže zgodovino in nastanek denarja, ki sega v primitivne začetke pa do današnjih dni. Posebno poglavje je posvečeno zgodovini denarstva na Slovenskem, kjer je avtor zbral mnogo stvari, ki znajo v svojo sistematično presegajo okvir poljudnoznanstvenega dela. Naslednje poglavje govori o dragih kovinah, nato predstavi avtor na kovanje nove in denarne sestave, daljše poglavje je posvečeno denarni politiki, kjer se je moral avtor omejiti samo na najvažnejše, ker je to polje, ki obsega izredno veliko področje in je bilo o njem v vseh jezikih sveta napisano izredno mnogo tehtnega. Nato opisuje državne novčance, zasili denar in vrednotno denarnega prometa, ki delno nadomeščajo denar v njegovih funkcijah. Nekaj strani razpravlja avtor o napravljanju lažnega denarja (o

63. Marija je prišla s prsti, odrevenelimi od strahu in mraza, samovar in ga pristavila.

64. »Čudne reči, čudne stvari, marsikaj čudnega se še zgodi,« je žlobudrala voda.

— Združenje trgovcev v Ljubljani. Dodatno k opozorilu potrošnikom racionalnih živil sporočamo potrošnikom in trgovcem, da morajo vpisati pri vsaki družini ali posamezniku posebej tudi vse vrste dodatnih živilskih nakaznic. Imetniki dodatnih živilskih nakaznic naj se torej ponovno zglasijo pri svojem trgovcu zaradi vpisa.

Prepričajte se sami, da vam nudi mlazarstvo

VENTURINI

Florjanska ulica 31

po zelo zmernih cenah v solidni izdelavi spalnice, kuhinje in jedilnice v različnih variantah

Ogled in naročila v ponedeljek, sredo in petek od 2 do 6 popoldne

— Praktična novosti! Priročnik slovensko-italijansko-nemško-angleškega jezika in Ročni obzorik. Skupno: broš. 20 lir, kart. 25 lir. Dobi se v vseh knjigarnah in trafikah, v Seidenburgovi ulici nasproti »Rine in pri založbi Novi trg 6.

— Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2. Redno vpisovanje za šolsko leto 1943-44 se vrši dnevno. Naknadne prijave so sprejemajo še do 30. okt. Ravnateljstvo.

— Izšla je izredna knjižica št. 235 a »Čudodelna svetinja«. Dobi se pri lazaristih (Tabar 12), v knjigarnah in v upravi Knjižice na Rakovniku. Cena 1 lira.

— Učite se strojepljati! Novi eno- in trimesečni dnevni in večerni strojepljni tečaj se prične v torek, dne 25. oktobra. Najuspešnejša desetletna učna metoda. Specialna strojepljna šola: Največja moderna strojepljarna, raznovrstni stroji. Učnina je zmanjšana. Pouk po želji obiskovalcev popoldne, popoldne ali zvečer. Informacije in prijave dnevno. Na razpolago brezplačni prospekt. — Posebni dnevni in večerni tečaj tudi za knjižnovrednost, korespondenco, moderne jezike itd. Izбира predmetov po želji. — Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15.

— Pouk tujih jezikov (nemščina, italijansko, francosko, angleško) bo pričel konec meseca. Prav tako se bodo pričeli posebni jezikovni tečaj za srednješolce, predvsem nemščina, grščina in latinščina. Vpisovanje dnevno od 9-12 in od 14-16. — Učni zavod Korepetitorij, Mestni trg 17 I.

— Dijaki srednjih, meščanskih in ljudskih šol, ki potrebujejo uspešno pomoč pri učenju, naj se vpišejo k nam! Važno za one, ki nimajo rednega pouka in privatist! Vsa koga posameznega poučujemo po učenju narčtu, ki ga je izdala oblast. Vpisovanje dnevno od 9-12 in od 14-16. Učni zavod Korepetitorij, Mestni trg 17 I.

— Vsa radio popravila vam točno, strokovno in s jamstvom ter s predhodnim pregledom in proračunom izvrši trdka Philips-Radio, Ulica 3. maja 6.

— Zahvala. Ob smrti našega ljubljanskega moža in skrbnega očka g. Antona Pestonika, računsko inšpektorja, se iz srca zahvaljujemo vsem, ki so nam izkazali toliko ljubezni in naklonjenosti, obšli krsto s cvetjem, spremlili draga pokojnika na njegov zadnji dom ter nam v teh težkih dneh na ta ali oni način lajšali našo globoko bol. Bor bodi vsem stoterem plačnik. Sv. r. naša zadušnica bo v torek, 26. t. m., ob 7 v cerkvi sv. Jakoba. — Pestonikovi.

— Lekarne. Nočno službo imajo lekarnarje v nedeljo: dr. Kmet, Ciril-Metodova 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Seidenburgova ulica 7; v ponedeljek: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murnayer, Sv. Petra cesta 78.

Radio Ljubljana

dnevni spored za 24. oktober:
8.30-9 Jutranji pozdrav — 9-10 Nemški reki in napevi — 10-10.15 Poročila v nemščini in slovensčini — 10.15-10.40 Orgelska glasba in versko predavanje — Prekinitev oddaje do 11.30 — 11.30-12 Prireditelj slovenskih domobrancev — 12-12.30 Opoldanski koncert — 12.30-12.45 Poročila v nemščini in slovensčini — 12.45-13.45 Koncert glasbe za razvedrilo — 14-14.15 Poročila v nemščini — 14.15-15 »Pozdrav iz domovine«, koncert radijskega orkestra in Komornega zboru vodi dirigent D. M. Sijanec — Prekinitev oddaje do 17 — 17-17.15 Poročila v nemščini in slovensčini — 17.15-17.45 Popoldanski koncert — 17.45-18.45 Kmetijsko predavanje — Prekinitev oddaje do 19 — 19-19.30 Koncert dujske harmonike — 19.30-19.45 Poročila v slovensčini, poročila nemškega vrhovnega poveljstva v italijansčini, napoved sporeda za naslednji dan — 19.45-20 Mala medija — 20-20.15 Poročila v nemščini — 20.15-21 Operna glasba — 21-22 Koncert malega orkestra vodi Stojan Stenovič — 22-22.10 Poročila v nemščini.

Dnevni spored za 25. oktober:
8.30-9 Jutranji pozdrav — 9-9.15 Poročila v nemščini in slovensčini — Prekinitev oddaje do 12.30 — 12.30-12.30 Glasbeni avod — 12.30-12.45 Poročila v nemščini in slovensčini — 12.45-14 Koncert glasbe za razvedrilo — 14-14.15 Poročila v nemščini — 14.15-15 Popoldanski koncert — Prekinitev oddaje do 17 — 17-17.15 Poročila v nemščini in slovensčini — 17.15-17.45 Popoldanski koncert — 17.45-18 Zdravniška ura — Prekinitev oddaje do 19 — 19-19.30 Koncert vsake muzike — 19.30-19.45 Poročila v slovensčini, poročila nemškega vrhovnega poveljstva v italijansčini, napoved sporeda za naslednji dan — 19.45-20 Mala medija — 20-20.15 Poročila v nemščini — 20.15-21 Glasbo velikih mojstrov izvaja radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijanec — 21-21.10 Razgled po svetu — 21.10-22 Pevci in instrumentalisti, sodeluje kvartet »Hayn« — 22-22.10 Poročila v nemščini.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

Dramat:
Nedelja, 24. oktobra ob 16: »Potopljeni sveti, Izven. Cene od 18 lir navzdol.
Ponedeljek, 25. oktobra: Zaprto.
Torek, 26. oktobra ob 16: »Kovarstvo in ljubezen, Red Točk.
Sreda, 27. oktobra ob 16.30: »Potopljeni sveti, Red B.
Četrtek, 28. oktobra ob 16: »Kovarstvo in ljubezen, Red Četrtek.
Petek, 29. oktobra ob 16.30: »Cvetje v jeseni, Red Prvi.
Opera:
Nedelja, 24. oktobra ob 16: »Netopir, Opereta. Izven. Cene od 32 lir navzdol.
Ponedeljek, 25. oktobra: Zaprto.
Torek, 26. oktobra ob 16: »Orfej in Evridika, Red Prvi.
Sreda, 27. oktobra ob 16: »Thais, Red Sreda.
Četrtek, 28. oktobra ob 16: »Orfej in Evridika, Red A.
Petek, 29. oktobra: Zaprto.
Polzvedovanja
Pred tednom dni se je v kinu Unionu našla »denarica« in sredi vso denarja. Kdor jo je zgrabil, se naj zgasi med uradnimi urami pri upravi kina.

KULTURNI OBZORNIK

Nove veroučne knjige

Zaradi novega učnega načrta, ki je bil od cerkvene in državne oblasti odobren še v bivši Jugoslaviji, morajo srednješolski katehete v najgostejših razmerah skrbeti za nove knjige. V ta namen sta se v okviru Katehetskega društva osnovala dva delovna odbora, eden za višjo, drugi za nižjo šolo. V ted obdobju se nove knjige z vse skrbnostjo in temeljitostjo pripravljajo. Lansko leto smo dobili Verouk I (Ambrož-Oražem-Pavlin) in Verouk VI (Pogačnik-Pavlin) s sodelavci Fajdiga, Hanzelčičem, Slaparjem in Pavlinom). Letos pa so izšli kar štiri knjige:

1. Ambrož-Oražem-Pavlin: Verouk II. To je učna knjiga za drugi razred gimnazij in meščanskih šol. V skladu z načrtom vsebuje nauk o sredstvih milosti na obnem z liturgiko. Tako obsežno tvarino so pisatelji drugodiscem primerno skrbili, metodno prilagodili in kolikor je bilo mogoče leeno opremiti. Knjiga ima šest poglavij: Milost, molitev, maša, zakramenti, zakramentali in cerkveno leto. Tvarina je razdeljena v enotno zgrajene lekcije, da je dijak učenje olajšano. Pri zgradbi so upoštevane vse zahteve moderne metodike in pedagogike. Knjiga je na prvi pogled naredi prijeten vtis in je vredna, da si jo ogleda vsak vzgojitelj, posebno pa vsak duhovnik, čeprav ni knjižet na srednji šoli. Mogla bi mu namreč služiti kot pomožna knjiga pri katehezah v ljudski šoli in razluki krščanske nauka na pričetku. Cena 20 lir.

2. Kovačič Peter (Sodelovalci Oražem J. in Pavlin J.): Verouk III. Verouk III naj služi kot učna knjiga tretješolskim. Po novem načrtu podaja za tretje šolo zopet zgodovino božjega razodejanja, za prvi semester kratko zgodovino razodejanja stare zaveze, za drugi semester pa zgodovino razodejanja nove zaveze do Jezusovega preloma z judovsko sinagogo (evharistični govor — obliža primata). To zahteva načrt. (Ostala zgodovina razodejanja pride v Verouk

3. Hanzelčič Rudolf (Sodelovalci: Fajdiga-Pavlin-Pogačnik-Slpar): Verouk VII. Največja in za širšo javnost najpomembnejša knjiga je gotovo Verouk VII ali s tradicijsko oznako »katehetska moralka«. Ta knjiga nam je bila med leti bolj potrebna izven šole kot šol. Čeprav je bila prejšnja učna knjiga dr. Pečnika še nekje leti razprodana, ko kdaj, nam je posebno danes potrebna jasnost v moralnih načelih. In te nam jasno in prijetno razvija ta knjiga. Strokovno oceno bomo še prinesli. Knjigo priporočamo, kajti vsem je zelo potreben Obravnava zares vsa sodobna aktualna vprašanja, obenem pa ob koncu poglavij navaja še druge primerne knjige. Cena je 28 lir, kar je za tako kvaliteto knjigo na 28. straneh danes izredno malo.

4. Slapar Pavel (Sodelovalci Fajdiga-Hanzelčič-Pogačnik-Pavlin): Zgodovina katoliške Cerkve I. Cerkvena zgodovina se po novem načrtu poučuje vzporedno s svetno zgodovino, to je, stari vek v peti, srednji vek v česti, novi vek v sedmi in najnovejša doba v osmi šoli. Letos smo dobili šele stari vek ali zgodovino za prvi razred. Cena je 28 lir, kar je za tako kvaliteto knjigo na 28. straneh danes izredno malo.

Žimo za žimnice

nudi najugodnejše iz lastne
najmodernejšie, higijenske
urejene tovarne

»ŽIMA« MILAN JAGER

Tovarna: F U Z I N E.
Prodajalna:
Ljubljana, Sv. Petra c. 17

Ščetkarske izdelke

vseh vrst, nudi naj
ugodnejše na celulo
iz lastne »cvrtine«

Poizvedbe

ROKAVICE
usnjene, svetlo-drap,
sem zgubila v četrtki
popoldne v bližini
nunske cerkve. Najdi-
telja prosim, da jih
odda proti nagradi v
upravi »Slovenec« pod
št. 7183.

KDOŠ KAJ VE
kdo je vzel premično
imovino, dne 28. sept.
t. l. umrle Kogoj Ma-
rije, naj sporoči Vidi-
cu Janču, Florjansko
ul. 21.

Radio

Vsa radio-popravila
vam točno, strokovno
in z jamstvom ter s
predhodnim pregledom
in proračunom izvrši
tvrdka: Philips-Radio,
Ulica 3. maja 6.

Stroji

ELEKTROMOTOR
nov, znamke AEG, 6
ks 2800 obratov, na-
prodaj, Kavčič Ciril,
Lesno brdo 28, Vrhnika.

Šiv. stroji

SIVALNI STROJ
»Jaxt«, se prodaja. Pred
škofijo 19, hišnica.
SIVALNI STROJ
»Singert«, pogrezljiv,
dobro ohranjen, ku-
pim, Zupančič Franja,
Jurčkova pot 107 —
Ljubljana.

SIVALNE STROJE
vseh vrst, kupimo. Pla-
čamo res dobro. Ponu-
dite trgovini »Ozled«,
Mestni trg 3. (vhod
skozi vežo).

Kolesa

NOVA KOLESA
in nekaj rabljenih in
več motornih koles za
znižano ceno napro-
daj. Šušteršič, meha-
nična delavnica, Blei-
weisova 13 (Figovec,
levo dvorišče).

DVA TRICKIJA
en rabljen, en nov in
en motorni trickel za
1000 kg. zelo ugodno
naprodaj. - Šušteršič,
mehanična delavnica,
Bleisweisova 13 (Figo-
vec levo dvorišče).

KOLO
dobro ohranjeno in
rabljen gumi, prodam.
Gospodarska cesta 33.

Objave

IZJAVA!
Podpisani Janko Mla-
kar, posestnik na Ra-
čku št. 23 izjavljam,
da moja ločena žena
Terezija in otroci Nu-
ša, Jožef in Terezija
niso upravičeni ka-
kor koli upravljati z
mojim premoženjem,
zlasti odujevati nje-
gove nepremične in

premične dele ter
bom proti vsakemu,
ki je od imenovanih
kupil kar koli, ali bi
v bodoče kupil, na-
stopil sodno pot. —
Ljubljana, 22. okto-
bra 1943. Janko Mla-
kar s. r. (to

Knjige

MEDICINCI
»Lehrbuch der Pato-
logies (Ribbert) si iz-
posodim proti visoki
odškodnini ali kupim.
Naslov v upravi »Slo-
venec« pod št. 7184.

Potrta globoke boleti naznanjam v imenu vseh sorodnikov, da
nas je zapustila naša predobra teta, blaga sestrična, gospodična

Cilka Krekova

ki se je preselila v petek, dne 22. oktobra, ob pol 5 popoldne,
previdena s svetotajstvom, k svojemu Stvarniku.
Pogreb nepozabne rajne bo v nedeljo, dne 24. oktobra 1943
ob pol 3 popoldne, z Zal, kapelica sv. Andreja, k Sv. Križu.
Sv. maše zadušnice bodo darovane v več cerkvah.
Predrago rajno priporočamo v molitvi!
Ljubljana, dne 23. oktobra 1943.
Zalujoča nečakinja Ančka Rihar roj. Šubič.

KMET. GOSPODARSKO DRUŠTVO
V LOGATCU R. Z. Z. J.

sporoča žalostno vest, da je po dol-
gotrajni mukopolni bolezni, Bogu
vdano umrl, gospod

Jerina Josip

posestnik
in dolgotrajni član uprav. odbora.
Pogreb predraga in zaslužnega
delavca bo v nedeljo, 24. oktobra
ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti
Martinhraba št. 20 na farno poko-
pališče v Dol. Logatec.

Dol. Logatec dne 22. oktobra 1943.

KMET. GOSPODARSKO DRUŠTVO
V LOGATCU

PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI

naznanja vsem obiskovalcem Ljudske knjižnice, da je
umrl njeni zvesti knjižničar

ANTON DOKLER

ravnatelj učiteljišča v pokoju.

Dobri Bog naj bo milostljiv Plačnik zvestemu vernemu
služabniku! K zadnjemu počitku ga bomo spremili v
nedeljo, dne 24. oktobra 1943 ob 4. uri popoldne.

Ljubljana, 23. okt. 1943.

PROSVETNA ZVEZA.

Umrli nam je naša ljublje-
na hčerka, sestra, teta in
svakinja, gospodična

Florjančič Helena

Pogreb drage pokojnice bo
v ponedeljek, dne 23. okt.
1943 ob 3 popoldne z Zal,
kapele sv. Franciška, na po-
kopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 23. oktobra 1943.

Zalujoči ostali.

ZAHVALA

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob težki
izgubi naše nenadomestljive mamice, gospe

AMALIJE SEME

izrekamo najprisrčnejšo zahvalo. Posebno zahvalo izre-
kamo vsem, ki so ji lajšali trpljenje, ji poklonili vencev
in cvetja in jo spremili k večnemu počitku.

Ljubljana, 22. oktobra 1943.

SEMETOVI IN SORODSTVO

PRIPRAVLJEN SE JE NAPOTIL
V DEŽELO ŽIVIH,
POSLUŠEN POKLICU VSEMOGOČNEGA,
GOSPOD

JOSIP MARINKO

TRGOVEC IN POSESTNIK

PLEMENITEGA POKOJNIKA BO NJEGOVA DRUŽINA, ZA
KATERO JE ŽIVEL IN JI DAJAL VSO LJUBEZEN, POSPREMILA
NA NJIVO MIRU K SV. KRIŽU
V PONEDELJEK OB 16. URI
IZ KAPELICE SV. NIKOLAJA NA ŽALAH.

LJUBLJANA, 23. OKTOBRA 1943.

ŽENA TEREZIJA,

OTROCI JOŽE, PAVLA POR. ŽUPANČIČ, CENE, ANGELA
POR. MAJCN, INŽ. JANEZ, MINKA POR. RUS, ZINKA
POR. GAJŠEK, ANICA, ŠTEFKA;

VNUKI MARTINEK, KLEMEN, MARIČKA, BOŠTJAN, MAR-
JANCA, ALENČICA, MAJDKA, MARKO, MARJETKA, JOŽEK,
ANDREJČKA;

ZETJE, SNAHE, SVAKI IN SVAKINJE.
NEČAKI IN NEČAKINJE

TVRDKA POTNIK IN DRUG

JAVLJA
DA JE PREMINUL NJEN

SENIOR-ŠEF

GOSPOD

JOSIP MARINKO

PLEMENITEGA POKOJNIKA, KI SI JE ZA PODJETJE PRIDOBIL
NEVENLJIVE ZASLUGE — BOMO OHRANILI

V ČASTNEM SPOMINU

POGREB POKOJNIKA BO V PONEDELJEK OB 16. URI
IZ KAPELICE SV. NIKOLAJA NA ŽALAH K SV. KRIŽU.

LJUBLJANA, 23. OKTOBRA 1943.